

Laiškai **LIETUVIAMS**

1956 SAUSIS (JANUARY) VOL. VII, No. 1

T U R I N Y S

PRADEDANT NAUJUOSIUS METUS – Redakcija	1
DĖKINGAS ŽVILGSNIS – Br. Markaitis, S. J.	2
GROŽIO UGDYMAS – I. Naujokas	5
PRIGIMTIES REIKALAVIMAI IR DORA – P. Daugintis, S. J.	11
IŠGIRSKIM JAUNŲJŲ LIETUVIŲ NUOMONĘ – A. Tamošaitis, S. J.	15
AR NEGERAI, KAD "ŽVILGČIOJA"? – J. Vaišnys, S. J.	17
"KOMIKŲ" PROBLEMA – Alg. Kezys, S. J.	19
PASAULINIO GARSO ARTISTAS VIENUOLYNE – J. Vaišnys, S. J.	25
IŠPAŽINTIS – NAŠTA? – G. S. J.	27
IŠ FILMŲ PASAULIO – J. Vaišnys, S. J.	29
MOTINA AR KŪDIKIS? – Redaktorius	32

Viršelyje: Jėzaus Kūdikystė. Egid Quirin Asam (1692-1750).

ADMINISTRACIJOS PRANEŠIMAS

Prieš Kalėdas visiems skaitytojams pasiuntėme sveikinimus. Drauge įdėjome ir vokelius, kad palengvintume atnaujinti prenumeratą. Kieno prenumerata jau pasibaigė, prašome neatidėliojant atnaujinti, nes užtęsimas mums labai trukdo darbą.

Vos tik prašvis pavasaris, Tėvai Jėzuitai pradės statyti namus, kuriuose mūsų organizacijos galės rasti prieglaudą ir išvystyti platesnį religinį bei kultūrinį veikimą. Tokio didelio darbo jie vieni negalės atlikti, todėl labai prašoma lietuviškoji visuomenė bent maža auka prie jo prisidėti.

"Laiškai Lietuviams" leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesį, išskyrus liepos-rugpiūčio dvimėnesinį. Metinės prenumeratos kaina du doleriai. Atskiras numeris 20 centų.

Redaktorius – Juozas Vaišnys, S. J.

Redakcijos nariai: Bruno Markaitis, S. J.

ir Anicetas Tamošaitis, S. J.

Administratorius – Petras Kleinotas, S. J.

Redakcijos ir Administracijos adresas: 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois.

Telefonas: HEmlock 4-1677.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois. Tel. HEmlock 4-1677. Yearly subscription two dollars. Single copy 20 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, 111. Additional office of mailing in Putnam, Conn.

1956 M. SAUSIO (JANUARY) MĖN.

VOL. VII, NO. 1

PRADEDANT NAUJUOSIUS METUS

Kiekvienų metų pradžia redakcijai yra gera proga pasveikinti savo skaitytojus bei bendradarbius ir supažindinti juos su ateities planais. Eisi-me ir toliau tuo pačiu keliu, tik stengsimės vis labiau jį tobulinti ir ieškoti naujų būdų bei priemonių, kad galėtume daugiau padėti savo tautiečiams dvasiniuose reikaluose. „Laiškų Lietuviams“ turinį galima išreikšti trimis žodžiais: Tiesa, Gėris, Grožis. Ieškantiems tiesos, padėsime ją surasti, sklai-dydami tikėjimo abejojimus ir neaiškumus. Siekiančius gėrio saugosime nuo blogio pinklių ir apgaulių. Išsiilgusiems grožio mėginsime nurodyti bent kryptį, iš kur šviečia jo spinduliai.

Vienas kitas kartais pasako, kad jau sumažėjo „Laiškų Lietuviams“ įdomumas. Pradžioje buvę daugiau aktualesnių ir įdomesnių straipsnių bei klausimų. Bet yra ir tokių, kurie šiuo klausimu pareiškia visiškai priešingą nuomonę: jiems dabar šis žurnalas yra įdomesnis negu pirmiau. Kaip ten bebūtų, norime tik tiek pasakyti, kad kiekvieno laikraščio ar žurnalo įdo-mumas didele dalimi priklauso ir nuo pačių skaitytojų. Jau daug kartų esame minėję, kad ilgesniais ar trumpesniais straipsniais mes stengiamės atsakyti į skaitytojų klausimus ir pageidavimus. Reikia pripažinti, kad pirmiau iš skaitytojų gaudavome daugiau ir įdomesnių klausimų, todėl ir at-sakymai būdavo įdomesni. Dabar gal jau daug kas skaitytojams paaiškėjo arba gal klausti nusibodo, kad vis mažiau laiškų ateina. Bet redakcija to-kių laiškų labai laukia. Nuo jų priklausys laikraščio įdomumas ir aktua-lumas.

Kviečiame visus, kas gali, bendradarbiauti ne tik klausimais, bet ir straipsniais. Žinoma, šiose sąlygose gal nėra lengva rašyti. Daugumas, dirbdami ne savo profesijos darbą, praranda norą ką nors veikti arba ra-šyti, tačiau vis dėlto reikia atsiminti, kad užkasti savo talentus yra nusikal-timas prieš visuomenę. Žmogus, būdamas socialinis gyvis, turi savo žinio-mis dalintis ir su kitais. Juo tas darbas bus sunkesnis, juo bus ir nuopel-ningesnis. Temos gali būti įvairiausios, per daug neišeinant iš mūsų plano ribų (tiesa, gėris, grožis). Mielai dėtume ir trumpus beletristinius kūrinė-lius, ugdančius grožį. Labai būtume dėkingi ir už gražias nuotraukas, ku-rios taip pat gali labai daug pasitarnauti grožiui. Tur būt, jau pastebėjote, kad mūsų dedamos iliustracijos ne būtinai turi kokį nors ryšį su straips-niais. Juk ir graži fotografija ar meniškas paveikslas išreiškia kokią nors temą, kokią nors mintį, kartais gal nebloggeriau už ilgą straipsnį.

Taip pat labai pageidautume ir trumpų vaizdelių, trumpų gražių minčių ir net atskirų posakių. Šiais metais kaip tik stengsimės daugiau jų var-
toti, vengdami, kiek bus galima, ilgų straipsnių. Kai kas mano, kad žurnalo lygis bus aukštesnis, jeigu bus dedami ilgi ir sunkiu stiliumi parašyti straipsniai (dėl to jie "Laiškų Lietuviams" net neskaito žurnalų). Mūsų nuomonė yra visiškai priešinga: juo trumpiau, aiškiau ir paprasčiau su-
gebėsi išreikšti savo mintis, tuo geresnis bus straipsnis ir tuo daugiau jis prisidės prie žurnalo lygio pakėlimo. Aukšto lygio žurnalų laikome tą, kurs eina iš rankų į rankas, kurs perskaitomas nuo pradžios iki galo, bet ne tą, kurs tiesiai iš spaustuvės eina pelėti į lentynas.

Šia proga visiems mūsų skaitytojams, rėmėjams ir bendradarbiams, padėjusiems praėjusiais metais mums nešti nelengvą naštą, nuoširdžiai dėkojame.

Redakcija

DĖKINGAS ŽVILGSNIS

Žengiamo į naujuosius metus sveikinimų ir linkėjimų aiduose. Pagrindinė nuotaikos nata: viltis, kad šie metai bus laimingesni už praėjusiuosius. Viltis yra labai svarbus dalykas, ir kiekvienas žmogus turi jos didesnę ar mažesnę dalį. Gera tikėtis šviesesnės ateities, bet būtų neobjektyvu ir nelogiška tylomis praeiti pro visus geruosius dalykus, kurie buvo mūsų ištikimi ir kasdieniai palydovai praėjusiais metais.

Paskutinę Senujų Metų dieną Bažnyčia gieda "Te Deum" — nuoširdaus dėkingumo nuotaikoje — ragindama užmiršti nemalonus praeities pergyvenimus ir kviesdama atkreipti visą ir nepadalintą dėmesį į tuos dalykus ir nutikimus, kurie praeityje yra mums davę skaidraus džiaugsmo, gaivalingos vilties ir širdį šildančios meilės; prisiminti aplinkybes ir veiksnius, kurie mus praturtino ne pinigais, bet kilniu gerumu ir mylinčia kantrybe, žodžiu, visa tai, ką prisiminus darosi lengva ir ramu širdyje; visa tai, kas sudaro žmogaus tik-

rajį turtą, kurio kandis neįkanda ir rūdis nesurūdina, kuris pragyvena žmogaus kūną, nuosavybę ir lieka pastovesniu paminklu už plieną ir akmenį.

Naujųjų metų pradžioje mes turime auksinę progą prisiminti ir suskaičiuoti visas dovanas, kurios mums atėjo iš Aukščiausiojo rankų per motiną žemę, tėvus, mokytojus, per draugus ir kaimynus. Tų dovanų labai daug, ir daug jų būsime pamiršę, primiršę arba prie jų pripratę, laikydami jas gyvenimo neapsieinamomis būtinybėmis. Toks jau vidurkio žmogus, kad jis greit apsipranta, greit pamiršta, daug ką laiko savime suprantamu dalyku. Jis žiūri ne į gerus daiktus, kuriuos jam Apvaizda ir žmonės dovanojo, bet nuolat galvoja apie dalykus, kurių neturi, užmiršdamas, kad ką jis turi, yra daug brangiau ir vertingiau už tai, ko jis neturi.

Priežodis sako, kad žmogus ima vertinti gerą daiktą, kai jo netenka. Tai teisinga apie daiktus, dar teisin-

Ferruzzi

Madona su Kūdikiu.

giau apie žmones. Bet kam mums laukti, kol mes ko nors brangaus neteksime. Kodėl šiandien pilnai, nuosirdžiai ir stipriai nepasidžiaugti tuo, ką turime.

Sveikata yra labai didelė dovana, ir paprastai kas ją turi, jos nevertina. Bet keista, kodėl žmogus, turįs silpnesnę sveikatą, pradeda manyti, kad jis turi būti nelaimingas. Vieną dieną jis nueina į ligoninę draugo aplankyti ir pamato kitų žmonių ligas, kančias ir sunkenybes. Jis taip pat pamato, kad jie priima tą sunkią gyvenimo dalį drąsiai, gyvoje viltyje ir tikėjime. Kas gi jo dažni suneigalavimai? Maži ir greit praeina skausmeliai?

Kitam žmogui tenka apsilankyti protinėmis ligomis sergančiųjų ligoninėje. Staiga jis pradeda suprasti, ką iš tikrųjų reiškia turėti sveiką protą ir apsisprendimo laisvę. Kokia didelė dovana yra laikas, kuriame

žmogus gali įprasminti savo gyvenimą ir išganyti savo asmenį.

Žmogus yra labai apsipratęs su laisve, ir ji atrodo jam savaime suprantamas dalykas, kaip oras, žemė, vanduo. Bet vieną dieną jis pamato kalinį, žiūrint į laisvai kunkuliuojantį gyvenimą pro grotuotą langą. Jis pamato invalidą, kurio fizinė laisvė labai suvaržyta, kuris daugelyje atvejų yra visiškai priklausomas nuo kito, kad net pavalgyti vienas neįstengia. Tada jis pradeda suprasti, kokią dovana Dievas jam davė judėjimo laisvėje daryti tai, kas reikalinga, naudinga, malonu arba išvengti to, kas skausminga, kenksminga, pavojinga.

Žmonių dauguma priima gyvenimą, kaip būtiną kasdienybę. Kito žmogaus mirtis mus šurpu nukrato, ir mes bandome kuo greičiausiai užmiršti tai, ką mūsų akys matė koplyčioje, kapinėse. Galvojame, kad mir-

tis yra pabaiga. Užmirštame, kad mirtis yra pradžia. Bet užuot bėges nuo viso to, kas mirtį primena, ar ne geriau žmogus padarytų, jei tomis progomis prisimintų, kokia begaliniai brangi Dievo dovana yra gyvenimas.

Neseniai mums teko skaityti apie žmogų, kuris turėjo širdies smūgį, bet laimingu sutapimu liko gyvas ir po kelių mėnesių gydymosi pamažu grįžo prie savo pareigų ir normalaus gyvenimo. Jis sako, kad tik po šios sukrečiančios patirties jis suprato, kad gyvenimas yra didžiausias turtas. Kokia nuostabi laimė būti gyvam, gyventi pasaulyje, bendrauti su žmonėmis! Kokia laimė žinoti savo ribotumus ir saiką. Nesijaudinti dėl smulkmenų, o didelius ir svarbius sprendimus palikti Dievo išminčiai. Pirma, būdavo, pro daugelį dalykų jis praeidavęs užmerktomis akimis. Dabar jį žavėte žavi spalvos, garsai, dienos dangus, vėjuje judančios medžių šakos, į lango stiklą tikštą lietaus lašai. Saulėleidžio ar saulėtekio grožis pripildė jo širdį virpančia laime, ir jis spontaniškai dėkoja Dievui už begalinę malonę būti gyvu ir džiaugtis gyvenimu.

O kur kiti dalykai, apie kuriuos mes niekada nepagalvojame? Rodos, kas čia ypatingo kvėpuoti laisvai ir giliai – be jokios sunkenybės ir suvaržymo. Bet tik asthma sergantį žmogų pamatęs, kuris iš paskutiniųjų gaudo orą, bando atsikvėpti ir negali, tik tada pradedi suprasti, kaip laimingas esi.

Kas padėkoja už telefoną? O kiek gyvybių jis yra padėjęs išgelbėti, kiek gero yra padaręs, netikėtos nelaimės valandą pakviečiant gydytoją arba pašaukiant kunigą! Kas padėkoja už automobilį, tramvajų, lėktuvą, traukinį ir autobusą?

Kaip maža kas nuoširdžiai padėkoja už sotų, skanų ir kasdienį kąsnį! Ir šiandien yra kraštų, kur žmonės badu miršta milijonais. Kas padėkoja Dievui už savo namus, už tą mielą ir savą kampelį? Juk ir šiandien yra šalių, kur žmonės nieko sava neturi. Kas padėkoja už laisvą ir saugią ateitį, ramią naktį, už naują rytą?

Ar mes vis tebegalvojome apie rojų žemėje, kuriame nebus nei skausmo, nei rūpesčių, nei vargo? Žemėje buvo rojus vieną kartą prieš daug, daug metų. Ir tai buvo ne žmogaus, bet Dievo kūrinys. Bet pats žmogus savo ranka ir laisva valia jį sugriovė. Dabar jau kita mūsų dalia. Tiesa, civilizacija daro stebuklingą techninę pažangą, bet žmogaus nuodėmės ir dorybės lieka maždaug tos pačios. Mat, žmogaus vis ta pati prigimtis. Nors daug kas galima ir reikia pakeist, pagerint, patobulint, nors praktiškieji mokslai tebedaro didelę pažangą, nors daug yra naujų ir nuostabių vaistų – žmogaus gyvenimą valdo ne penicilinas, kortizonas ar chloropromazinas, bet Aukščiausiojo Ranka.

Yra dalykų ir aplinkybių, kurios pasiliks žemėje tol, kol žmogus gyvens, nes jie yra jo prigimties savybės ir ribotumai. Lygybė, teisybė ir visuotina artimo meilė pasilieka idealai, kuriuos dar reikia įgyvendinti. Auga naujos ligoninės, prieglaudos, naujos butų kolonijos, bet kol gyvename žemėje, turime beturčių, ligonių, invalidų, bepročių. Mes patys skausmo ir kančios neišvengiame. Ne žemė mūsų tėvynė, bet Dievo dangus. Bet dėkui Dievui iš visos širdies už žemę, kurioje žmogus gimsta, gyvena ir subręsta dangui, kurią žmogus vertina, į kurią nuolat žiūri dėkingu žvilgsniu.

Bruno Markaitis, S. J.

GROŽIO UGDYMAS

Manau, kad nėra atsitiktinis dalykas, jog tame krašte, kur dabar dauguma mūsų apsigyveno, šalia grožio nevertinimo, ir religijos nevertinančių žmonių yra didesnis nuošimtis negu bet kuriame kitame krašte. Keldamas šią mintį, noriu pasakyti, kad grožio vertinimas ir jo ugdymas kasdieniniame gyvenime sukuria palankesnes nuotaikas ir religijai išviespatauti. Kur grožis nevertinamas, sunku tikėti, kad ten ir religija būtų vertinama, nes religijos atjautimas ar jos prisiminimas žmogui visados yra gražus ir šviesus.

Tad kalbėti apie grožio ugdymą yra labai svarbu ir prasminga, ypač gyvenant tame krašte, kur, kaip minėjome, šalia nuostabiai vertingų ir brangintinų dalykų, žmonių gyvenime ir kasdieninėje aplinkoje taip maža tesimato grožio, taip yra sugadintas dvasinis skonis. Maža to, iš kasdieninio gyvenimo papročių ir įvairių viešų pasirodymų programų visokeriopas baurumas veržiasi į mūsų visuomenės, o ypač į jaunimo, sielas. Kad visa tai yra tiesa, nereikia daug įrodymų. Užtenka tik išeiti į nevalomas miesto gatves, užtenka nueiti į parkus, kur neauklėjamas jaunimas laužo medžių šakas, užtenka pamatyti kai kur vadinamosios gražiosios lyties apsirengimą ir stačiokišką mokslus einančio jaunimo elgesį, užtenka pažvelgti į sėdinčius žmones, kurie nežino, ką su savo kojomis daryti ir kur jas padėti, ir pilnai įsitikinsi, kad grožio čia nėra. O jei dar prisiminsime, kad beveik kiekvienas teatrinis pasirodymas, jei nori pasisekimo, turi vartoti pajaco ar klouno rūbus, kad galėtų prajuokinti ir

Ghiberti (1455)

tik juokinti publiką; jei prisiminsime, kad patys geriausi įvairiomis premijomis apdovanoti filmai yra rodomi pustūštėse salėse, tai suprasime, kodėl "grožiu" čia domimasi. Jei atsiminsime, kad operos negali finansškai išsilaikyti milijoniniuose miestuose, tai turėsime pripažinti, kad tikrojo grožio saulė jau baigia nusileisti žmonių sielose. Dar galime pridurti tą faktą, kad už geležinės uždangos grožis laisvai pasireikšti negali, kad menininkų sielos ten yra prievartaujamos, kad viskas turi tarnauti valdovų tikslams. Bet ar neįkyla mintis, kad šitos barbariškumo sutemos savo rūkais pradeda vis labiau dengti ir iki šiol dar buvusį žvaigždėtą pasaulio dangų?

Šiuo metu kalbėti apie grožio ugdymą reikia dar ir dėl to, kad tremtis prieštarauja grožiui ir jį slopina. Tremtis ardo šeimas, naikina mūsų gražius papročius, nekreipia dėmesio į mūsų profesijas, bet visus varo į mums svetimą darbo aplinką. Tremtis išsekdo mumyse grožio šaltinius, bet grožio ilgesio nenutildė. Mūsų dvasia grožio ugdymui nėra uždara.

Kiekvienas žmogus savo prigimtimi yra grožio ugdymui palankus, nes jis grožiui yra sutvertas. Kas nėra pajutęs, kaip kiekvieną gamtos grožis kilniau nuteikia? Kai pavasarį grožis pabunda gamtoje, ar neįžiebia į kiekvieno širdį meile pasireiškiančio grožio? Ar nepajuntame liūdesio, kai rudenį, krintant medžių lapams, gamtos grožis tartum gieda paskutinę savo gulbės giesmę? Kokių nuostabių jausmų mumyse sukelia žydinčios gėlės! O kai lietaus lašai barškina į lango stiklus, jauti kaip byra ir teka minučių ir sekundžių lašai iš mūsų gyvenimui Dieviškosios

Apvaizdos numatyto indo. Ir taip įvairūs šviesaus ir aptemdyto grožio reiškiniai, užgaudami mūsų sielos stygas, sukelia joje įvairių tonų ir pustonių, darnių, o kartais ir disonansu skambančių garsų.

Tačiau negalvokime, kad kalbėti apie grožio ugdymą ir grožio ilgėtis yra nereikalinga prabanga. Nemanokime, kad tai yra tik turtuolių siekimai. Grožis ir prabanga nėra tas pats dalykas. Grožis yra įmanomas ir neturte. Grožio ilgesys – tai sielos reikalas. Kaip medžiaginis turtas negali sielos praturtinti, taip ir medžiaginis neturtas negali jos nuskurdinti. Tai įrodo ir tas faktas, kad daug gražiausių meno kūrinių buvo sukurta vargingiausiose sąlygose. Nekartą sielos, kai žmogus patenka į skurdą, tartum instinktyviai dar labiau pradeda ilgėtis grožio ir bent savo jausmų pasaulyje pradeda jį kurti, kad atsvertų medžiaginį skurdą ir jame nepaskandintų dvasios. Antra vertus, dažnai turtingos gyvenimo sąlygos sudaro tik gražių rūmų išpūdį, bet tas išpūdis yra neįdomus, nes vietoje paveiklo tuose rėmuose mato tik klaidingą tuštumą.

Po visa to, kas pasakyta, gal kyla mumyse klausimas, kaip reikia elgtis, kad galėtume savyje ugdyti grožį. Pirmiausia reikia grožį branginti. Reikia suprasti, kad jis yra dvasinė vertybė. Reikia sudaryti sąlygas, kad grožis mus veiktų. Pagaliau reikia ir patiems grožį kurti, o sukurta savo aplinkoje skleisti, kad jis kuo plačiau spinduliuotų.

Grožį reikia branginti

Grožį dėl to reikia branginti, kad tai dvasinė vertybė, daranti mūsų gyvenimą malonesnį. Negalima gal-

**“Argi jūs nežinojote,
kad man reikia būti tuo-
se dalykuose, kurie yra
mano Tėvo?”**

Luko 2, 49.

voti, kad grožis yra tuštybė, kad jis nevertingas. Juk sutvertas grožis yra nesutvertojo Grožio atspindys. Dievas yra grožio autorius. Jeigu senovės asketai niekino kūną ir jo grožį, tai buvo tik reakcija prieš per didelį, pagonišką kūno garbinimą, visai užmirštant dvasinį grožį. Kiekviena reakcija yra daugiau ar mažiau perdėta, todėl jos formulavimas negali būti laikomas taisykle.

Kad šių laikų Bažnyčia grožio neiekina, bet kiekvieną grožį vertina, įrodo kai kur organizuojami parapijiniai grožio karalienės rinkimai su religinėmis jos vainikavimo iškilmė-

mis. Nuo eilinių grožio karalienių rinkimų šie parapijiniai rinkimai skiriasi tuo, kad vainikuojamoji turi būti ne tik gražios išorinės išvaizdos, bet dar svarbiau, kad jos gyvenimas būtų gražus, doras ir kilnus. Jeigu pasauliniuose šios rūšies rinkimuose vainikuojamas nepilnas grožis (t. y. tik fizinis), čia yra pagerbiamas pilnas, t. y. ir fizinis ir dvasinis grožis. Šis paprotys, kurį užtikau vienoje Texas valstybės vyskupijoje, tai puikus įrodymas, kad Bažnyčia grožį laiko vertybe, kurią reikia gerbti.

Taip pat neprivalome galvoti, kad kas džiaugiasi sutvertuoju grožiu,

tas būtinai turi pamiršti nesutvertąjį Grožį. Juk daugeliui sutvertas grožis ne tik neužstojo Nesutvertojo, bet net paruošė kelią prie Jo. Čia prisimenu nuostabiai kilnaus mūsų laikų Torino, politechnikos studento Jurgio Frassati gyvenimą. Tas jaunuolis, kurio šventu gyvenimu Bažnyčia yra susidomėjusi, mėgo ir mylėjo grožį įvairiausiuose meno pavidaluose. Jis mėgo įvairias sporto šakas ir jas uoliai praktikavo. Pilnas gaivalingo džiaugsmo bei draugiškumo savo draugams ir draugėms jis savo gyvenimu įrodė, kad Dievo ir grožio meilė viena kitai neprieštarauja. Niekam, sveikai galvojančiam, negali ateiti į galvą mintis, kad grožio ir meno meilė galėtų šiam jaunuoliui sukliudyti iškilti į altorių garbę, jei Bažnyčia ištirs ir ras rimtą pagrindą jo šventumui.

Kaip kai kurie žymūs žmonės brangino grožį, liudija A. Rachmanova savo veikale apie Dostojevskį ("Das Leben eines grossen Suenders"). Kai jaunam rašytojui, badaujančiam vargšui buvo prikišta, kad jis nusi-pirkęs brangų bilietą į Liszto koncertą, tada jis atsakęs: "Muzika man gyvenimas. Muzika yra grožis, o grožis didžiausia jėga, didžiausia paslaptis. Aš noriu grožio paslaptį pagrįsti ir visur gyvenime jo ieškau, kur tik jį galima rasti." Toji pati rašytoja savo veikale mini ir Dostojevskio brolių, taip pat rašytoją, be galo vertinantį grožinę literatūrą: "Atsimenu, kartą rašiau tėvui, kad gali man viską atimti, gali mane nuogą paleisti, bet tegul man tik duoda Šilerio veikalus, ir aš pamiršiu visą pasaulį. Ką man padeda visi medžiaginiai gėriai, jei mano dvasia pasilieka alkana, nes tik tas yra laimingas, kas tiki grožį."

Tą grožio vertę reikia ypač pabrėžti šiame krašte, kur jautrumą grožiui

slopina per didelis medžiaginis ir grynai praktinis nusiteikimas, kurs, vertindamas tik medžiaginius patogumus, pamiršta, kad yra aukštesnių, dvasinių vertybių, kurios gali suteikti didesnio džiaugsmo.

Reikia sukurti grožio aplinką

Norint ugdyti grožį, reikia savo šeimoje ir savo bute sukurti jam tinkamą aplinką. Šiam tikslui nereikia daug turto, užtenka tik tikro grožio pasiilgimo. Juk pagrindinės grožio sąlygos, švara ir tvarka, beveik nieko nekainuoja. Gražus baldų sustatymas ir suderinimas reikalauja tik skonio. Papuošimas sienų kad ir pigiomis meniškų paveikslų reprodukcijomis gali atnešti butui daug jaukumo. Kas tik grožiu domisi ir jo ilgisi, ras įvairiausių būdų, be jokių ypatingų išlaidų, sudaryti savo namuose grožio aplinką.

Daug grožio į šeimos gyvenimą gali atnešti ir radijas, o net ir televizija, kuri dažniausiai ne grožiui tarnauja. Ir radijo ir televizijos programose yra grožio, tik reikia iš anksto susipažinti su programomis ir išrinkti tai, kas tikrai vertinga ir gražu. Čia reikia auklėti ir mūsų jaunuosius, paaiškinant jiems, kas yra gražu, kas verta žiūrėti, o kas yra neestetiška ir biauuru.

Kartais, ypač švenčių proga, nereikėtų užmiršti nė gyvų gėlių. Jos nejučiomis ugdo kilnesnius žmogaus jausmus. Kambaryje, kur skleidžiasi gėlių žiedų taurelės, sunkiau atsiveria lūpos negražiam žodžiui. Yra tautų, kurių šeimnininkės kasdien perka gėles, pirkdamos maistą ir kitus kasdieninius reikmenis. Tos tautos priklauso prie kultūringiausių pasaulio tautų. O juk ir mes esame iš tos tautos, kurios mergaičių didysis pasididžiavimas ir net savitarpis lenktynia-

vimas yra gėlių darželiuose. Mūsų tautos dukros, įsisėgusios į kasas gėlių žiedus, eidavo šventadieniais į bažnyčią pasigėrėti ir pagyventi krikščioniškų paslapčių grožiu. Jeigu jau toks neturto mylėtojas, kaip šv. Pranciškus Asyžietis, mėgo gėles ir jas išleido į savo vienuolynus, tai kas drįstų sakyti, kad retkarčiais vienas kitas gėlėms išleidžiamas doleris yra tik prabanga?

Daug grožio gali į šeimą atnešti garsieji literatūriniai kūriniai. Širdis šokinėja iš džiaugsmo, kai susiduri su didžiais literatūros genijais. Gerų rašytojų ar poetų kūryba, kartais garsiai skaitoma šeimoje, neretai suspindi visai netikėta grožio šviesa. Reikia bandyti į tuos kūrinius įsijausti, tada ir grožis atsiskleis. Tokiu būdu atsidaro sielos langai naujų, dar iki tol nenujaustų dvasinių vertybių spinduliams.

Didesnieji miestai suteikia labai daug progų susidurti su grožiu šalia mūsų buto sienų. Reikia tik pasinaudoti tomis progomis. Tai didžiuliai parkų gėlynai, meno parodos, knygų ir muzikos plokštelių bibliotekos, vertingi vietiniai ir užsieniniai filmai. Visai teisingai A. Baronas savo novelėje sako, kad "jeigu jis galėtų, viso krašto žmonėms įsakytų kas vakarą pastovėti po žvaigždėtą dangum".

Grožį reikia kurti ir skleisti

Ir nebūdami menininkai, grožį kuriame, kai išsiauklėjame gražių formų ir gražaus turinio asmenybę. Tikrai graži siela labai simpatiskai spindi ir iš negražaus veido. Tokio žmogaus nusišypsojimas, pasisveikinimas ir kiekvienas judesys gali padvelkti grožiu. Tokios gražios sielos

Didelėmis raidėmis laikraščiai rašo apie tuos didvyrius, kurie ištraukė skęstanti, kurie ką nors iš gaisro išgelbėjo. Bet jokie laikraščiai nerašo apie kunigą, kuris klausykloje gelbsti sielas iš amžinos mirties. Ir gerai, kad nerašo, nes kunigas yra tik tas gelbėjimo ratas, kurį meta pats Kristus. Bet kunigas yra gyvas gelbėjimo ratas. Jis jaučia nelaimes ir širdies skausmą visu tu, kurie už jo kabinasi. Keletą valandų išsėdėjus klausykloje, išsenka jo jėgos, sukasi galva, akyse tamsu... šviesu tik sieloje, jeigu jis žino, kad ne vienas išsigelbėjo.

tai tikra žmonijos palaima, tai žmonės — gėlės, kurie puošia visuomenę. Dėl ko negalėtų atsirasti didesnis skaičius tokių žmonių, kurių išorinėje išvaizdoje atsispindėtų tai, apie ką yra rašęs poetas O. Milašius: "Jos pasirodymas buvo poezija, jos eiseną — šokis, jos balsas — muzika." Tokio grožio ugdymo savyje reikalauja ir artimo meilė, nes savyje išsiugdytas dvasinis grožis tai geriausia dovana, kurią galime nuolat artimiesiems teikti. Kaip gėlės puošia kambarį, taip reikia ir žmonių — gėlių, kurie puoštu šeimą ir įvairius susibūrimus.

Kurti tą grožį, kurs spinduliuoja į aplinką, tai reiškia kurti iš ilgesio ir svajonės atautą vidaus grožio pasaulį, kurs padeda pakęsti niūrią ir

sunkia tikrove. Tokį vidaus grožio pasaulį, muzikos, literatūros, gėlių ir svajonių padedama, kūrė M. Pečkauskaitės "mamatė" ("Sename Dvare"). Tos ilgai sieloje nešiojamos svajonės dažnai virsta tikrove. Štai kodėl svajonė nėra tuščias dalykas, ir tas viduje palaikomas grožio ilgesio židinyje negali neveikti teigiamai tiek į mus, tiek ir į kitus. Dėl to Vaižgantas svajonę sveikina: "Būk gi, kaip ir esi per amžius palaiminta, svajonė." Dėl to ir Nelė Mazalaitė puola tuos per didelius realistus ir materialistus, kurie kiekviena gimusią gražią svajonę tuojau nužudo, neleisdami grožio pasauliui savo viduje kurtis. "Man gaila, gaila jūsų tų, kurie taip skubate gyventi: jūs nedarote jokio tarpo tarp svajonės ir jos išsipildymo."

Nepamirškime, kad vaizduotė, svajonių lydimas, visą grožį sukūrė, ir menas būtų neįmanomas be jų. Štai kodėl turime teisę tvirtinti, kad kilni vaizduotė grožį kuria ir jį paskleidžia. Grožį kurti ir skleisti – tai skatinti vaikų palinkimą į muziką ar į kitokį meną ir stengtis sudaryti sąlygas tiems palinkimams vystytis. Todėl tokiose šeimose, kur šiais palinkimais apdovanotų vaikų yra, pianinas nėra jokia prabanga. Grožį skleisti – tai atkreipti kitų dėmesį į gražesnius literatūros kūrinius, sudominti juos poezija, kurios kai kas nėra rankas neima, todėl ir nesupranta. O juk geroje poezijoje tiek daug galima pajusti paprastais žodžiais nenusakomų dvasios ir sąmonės gelmių. Nekartą ji atidengia vis naujus ir naujus, nežinomus dvasios horizontus. Ji gali labai pagilinti mūsų dvasinę kultūrą. Vienu žodžiu, reikia grožio apaštalavimo, norint, kad būtų sielose paruoštas kelias religijai.

Teisingai A. Carrell sako, kad "grožio meilė veda į mistiką".

Tad visai suprantama, kodėl Bažnyčia jaunimo auklėjime labai daug reikšmės skiria Marijos kultui. Juk Marija atstovauja grožį krikščionybėje. Todėl ir Marijos švenčių liturgija, galima sakyti, yra pilna gėlių. Ji ten lyginama su visokiomis gėlėmis. Taip pat ar kartais pagalvojome, kodėl tiek daug Madonų paveikslų pasaulinėse meno galerijose? Tik retas kuris iš didžiųjų menininkų nebandė jos atkurti. Manau, jog visa tai dėl to, kad jų siela nujautė Marijos nepakartojamą grožį, ir to grožio bedugnė vis iš naujo viliojo į ją pažvelgti, vis iš naujo juos intrigavo savo nepasiekiamumu. Juk ji, Bažnyčios sprendimu, yra apsaugota nuo bet kurios nuodėmės, nuo bet kurios netobulybės dulkelės ir nuo palinkimo į nuodėmę. "Ji tapo gražesnė už grožį", sako Pijus IX. Dėl to Bažnyčia nori, kad katalikų sielos, kaip galima dažniau, bendrautų su šiuo grožiu ir tokiu būdu pačios prisipildytų dvasinio grožio. Taigi, gražus Madonos paveikslas šeimoje gali dvasinio grožio ilgesį kurstyti ir palaikyti.

Ypatingai mūsų mergaitės, labiau negu vyrai širdimi gyvendamos, turėtų savo aplinkoje kurstyti grožio ugnį, panašiai kaip anų laikų vaidilutės kurstydavo šventąją ugnį. Jos visos turėtų tokios būti, kokias jas aprašo Aistis: "Visos buvo nuostabios, tos mano kadaise sutiktos mergaitės, švelnios kaip lapeliai, gražios kaip Dovydo psalmės. Mane jos išmokė mėgti ir branginti grožį."

Tiesa ir gėriu minta mūsų dvasia, grožiu kvėpuoja siela.

Ignas Naujokas

PRIGIMTIES REIKALAVIMAI IR DORA

Dažnai mes girdime šį išsireiškimą: "Tai prigimties reikalavimas." Lytinis pasitenkinimas, gimimų kontrolė, skyrybos ir visoks žingeidumas mėgstama pagrįsti posakiu: "Pati prigimtis to reikalauja". Pažiūrėkime, kiek čia yra tiesos.

Laimė, meilė ir protas

Įvairūs instinktai, aistros ir polinkiai beldžiasi į žmogaus dvasią. Jie visi žada suteikti pasitenkinimą ir malonumą. Patys stipriausi ir dvasingiausi yra meilės ir laimės polinkiai. Žmogus visada trokšta pasitenkinimo ir džiaugsmo. Visais savo veiksmais jis siekia laimės, todėl ir kiekvieną veiksmą jis mato bendrosios žmogaus laimės šviesoje. Laimingas jis jaučiasi tada, kai pasiekia, ko troško ir ką myli. Žmogus mėgsta ir myli tai, kas jam gera, kas teikia naudos, malonumo, kas į tikslą veda. Tai yra žmogaus prigimties reikalavimas.

Tačiau taip pat yra žmogaus prigimties reikalavimas mylėti ir būti mylimam nesuinteresuota, nesavanaudiška, tyra meile; mylėti vien dėl to, kad tas asmuo ar daiktas yra geras. Motina dėl vaiko, mylintysis dėl mylimo asmens yra pasiryžę padaryti viską, net atiduoti savo gyvybę. Žmogus nori pasiekti aukščiausią gerį, labiausiai mylėtiną būtybę, ir juo džiaugtis begaline, nenykstančio lai-

me. Tokį aukščiausią gerį, geriausią būtybę ir visai tobulą laimę žmogus žino negalįs rasti žemiškuose dalykuose, bet tik Dievuje ir Jo meilėje. Taigi, tie įvairūs palinkimai verčia valią juos patenkinti. Jie prisistato žmogaus protui vis naujais motyvais, stipriais akstinais, ryškiais fantazijos vaizdais ir gyvais savo paties ar kitų pergyventų malonumų prisiminimais. Mat, žmogus savo sąmoninguose veiksmuose vadovaujasi proto sprendimais. Protas apie juos sprendžia, palygindamas jų reikalavimus su žmogaus prigimtimi, su žmogaus kūno ir dvasios uždaviniais, su viso žmogaus tikslais ir santykiais su kitais žmonėmis, su Dievu ir su daiktais. Jei polinkių norimas dalykas su prigimtimi sutinka, tai jų siekiąs veiksmas yra geras, jei nesutinka – blogas. (Plačiau apie tai Dr. Mačernio "Etinė vertybė – gėris", "L. L." 1954 m., 261 psl.).

Žmogaus protas tokį sprendimą dažniausiai atlieka vienu akimirksniu. Jis tuoj suvokia, kad tas ar kitas veiksmas yra geras, atliktinas, o anas – blogas, vengtinas. Visi tokie proto sprendimai drauge sudaro prigimties įstatymą. Pats aukščiausias prigimties įstatymo įsakymas yra: "Daryk gera ir venk bloga". Taip pat labai bendri dėsniai yra: nedaryti kitam to, ko pats nenori; laikytis tvarkos, iš jų protas išveda ir kitus

V. Noreikos nuo tr.

Čikagoje išeinančių laikraščių bei žurnalų redaktoriai ir kiti spaudos veikėjai spaudos metų uždarymo iškilmėse.

bendresnius įsakymus: Dievas yra garbintinas; gimdytojai gerbtini; reikia laikytis saiko; negalima užmušti, svetimotieriauti, šmeižti; reikia laikytis sutarčių. Iš jų protas išveda ir kitus ne tiek bendrus prigimties įstatymo nuostatus.

Vartojimo taisyklės

Perkant kokią nors mašiną, paprastai yra gaunamos ir vartojimo taisyklės. Tas atidžiai perskaičius, galima mašiną saugiai vartoti, nebijant sugedimų ar nelaimių. Panašiai ir prigimties įstatymas yra "žmogiškosios mašinos vartojimo taisyklės", duotos žmogui jo Kūrėjo. Prigimties įstatymas savo pagrindu yra pats praktiškasis žmogaus protas, sugėbąs išskaityti įvairiuose žmogaus prigimties palinkimuose, reikaluose

ir tiksluose Dievo surašytas taisyklės. Prigimties įstatymas žmogui yra tas, kas gravitacijos įstatymas dangaus kūnams, fizikos dėsniai – neorganiskoms medžiagoms, gyvuliams – jų instinktai. Tokiu būdu jie visi akiai atlieka Kūrėjo jiems skirtą uždavinį ir pasiekia savo gyvenimo tikslą. Bet žmogus, turėdamas protą, savo tikslo siekia ne akiai, bet laisvai ir sąmoningai. Tuos uždavinius, tikslus ir būdus protas lengvai išskaito žmogaus prigimties palinkimuose. Vertindamas jų reikalavimus žmogaus tikslo šviesoje, protas sprendžia, kas žmogui yra gera ir būtinai darytina, o kas bloga ir vengtina. Kaip anksčiau matėme, tokie proto sprendimai sudaro prigimties įstatymą. Tie prigimties įstatymo įsakymai arba, kitaip sakant, proto ir są-

žinės reikalavimai, uždeda žmogaus valiai taip pat tam tikrą būtinumą ką nors daryti arba nedaryti. Tai yra tikras būtinumas, nors tik dvasinis arba moralinis, paliekąs valiai laisvę. Sąžinės balsas žmogaus sąmonėje būtinai liepia įvykdyti pareigą. Jo negali užrėkti visų kitų instinktų ir polinkių balsai, jei valia nesutiks.

Laisvė ir pareiga

Ne vienas žmogus sukykla prieš būtinumą ir klausia, kas jį gali įpareigoti, juk jis yra laisvas ir gali daryti, ką nori. Bet kaip tik dėl to, kad žmogus yra laisvas ir protingas, jis turi patenkinti tik žmogaus prigimties vertus palinkimus. Jeigu jų siekdamas nesielsi kaip dera protingai būtybei, tai ir kiti su tavimi nesiels kaip su žmogumi. Reikės tave bausiti, kad paklustum, reikės nuo tavęs viską užrakinti, kad ko nepaimtum, o gal reikės net į kalėjimą uždaryti, kad kokio nors didesnio nusikaltimo nepadarytum. Dėl to tik tvarkingą arba su viso žmogaus tikslu suderintą norą protas pristato valiai kaip visiškai gerą ir siektiną dalyką. O žmogaus valia iš prigimties siekia to, kas gera ir laimę suteikia. Tokiu būdu valia visai laisvai, niekieno neverčiama, jaučiasi įpareigota to dalyko siekti. Be to, protas suvokia, kad tai yra paties Dievo duoto prigimties įstatymo įsakymas. Mat, žmogaus protas, kartą pripažinęs, kad yra visų būtybių pirmoji priežastis, Dievas, savaime suvokia, jog Dievas reikalauja, kad ir laisvasis žmogus laikytųsi Jo nustatytos prigimties tvarkos, o ne ją griautų ir trukdytų siekti kitiems tvariniams Jo taip išmintingai nustatytų tikslų. Kas Jo prigimties įstatymu nustatytos tvarkos laikosi, tas Jam patinka, tą Jis vertina ir myli. Todėl čia žemėje toks

yra Jo tėviškai globojamas, o po mirties susijungs su Juo, didžiausiu Gėriu, begalinėje meilėje, pasiekdamas tobulą amžiną laimę. Ir priešingai, kas Jo nustatytą prigimties tvarką griauja, elgdamasis prieš prigimties įstatymą arba sąžinės reikalavimus, tas Jį, išmintingiausią Įstatymdavį, asmeniškai įžeidžia. Juk toks nemylti to, kas tikrai yra didu ir gera. Toks žmogus Dievą mažiau vertina už aistrų siūlomus malonumus arba už kokio nors asmens netvarkingą meilę. Todėl toks ir Jo bus nemylimas, jis susilauks užtarnautų bausmių, jaus vidujinį nepasitenkinimą, sąžinės graužimą ir, Jį praradęs, bus amžinai nelaimingas.

Todėl žmogus, ryždamasis atlikti pilnai sąmoningą veiksmą, aiškiai žino, kad čia kalba eina ne tik apie kokio nors riboto gėrio pasiekimą ar kurio nors malonumo atsisakymą, bet taip pat ir apie aukščiausio Gėrio ir begalinės amžinos laimės pasiekimą arba praradimą. Užtat psichinis praktiškojo žmogaus proto sprendimas yra toks įsakmus, būtinai reikalaujans. Įpareigojimas daryti tai, kas yra gera, ir vengti to, kas bloga, yra toks galingas, jog stipri ir gera valia ryžtasi viską padaryti, reikalui esant net gyvybę paaukoti, kad tik galėtų jį įvykdyti ir neperžengti dieviškos kilmės prigimties įstatymo.

Meilės vaisius

Į atskiro žmogaus prigimties įstatymo suvokimą veikia buvusiosios kartos ir tėvai savo papročiais bei nusistatymais, draugai ir visuomenė savo pavyzdžiu, viešąja nuomone ir elgimosi taisyklėmis. Veikia į jį taip pat ir valdžia įvairiais savo įstatymais bei religinės bendruomenės atstovai, skelbdami doros dėsnius ir

paties Dievo įvairiais būdais duotus įsakymus arba patarimus. Visa tai yra įpareigojantieji doros įsakymai. Pagal juos būtina turi gyventi atskiras žmogus. Mat, žmogus iš esmės yra bendruomeninė būtybė. Kaip jis iš kitų žmonių priima mokslą, techniką, teisę ir kitus dalykus, taip lygiai turi priimti ir etinės kultūros bei sąmonės išvystytus dėsnius.

Tačiau ir apie jų uždėtų pareigų vykdymą sprendžia sveikas atskiro žmogaus protas pagal prigimties įstatymo įsakymus. Tie žmonių sudarytieji doros papročiai ir išleistieji įstatymai gali būti kartais neteisingi arba nebeatitikti gyvenamojo laiko ir atskiro žmogaus sąlygų. Prigimties įstatymas saugoja žmogaus asmenybę ir jo sąžinės laisvę tiek nuo žalingų ar netvarkingų savosios prigimties užgaidų, tiek ir nuo perdėtų ar neteisingų kitų žmonių, bendruomenės ir valdžios reikalavimų. Tik reikia protingumo – prigimties įstatymas lieka visada tas pats, kaip visados ta pati lieka ir žmogaus prigimtis bei jos pagrindiniai reikalavimai, kaip amžinai tas pats yra nesikeičias Dievas. Todėl protingumas reikalauja, kad žmogus nei senųjų kartų doros taisyklių lengvapėdiškai neatmestų, nei tuoj elgtųsi pagal daugumos ar savo prigimties palinkimų reikalavimus, bet pagal sveiką protą ir gerą sąžinę, sekdamas patyrusių žmonių elgesį bei patarimus.

Baigdamas šiuos svarstymus apie prigimties reikalavimus tikrosios laimės siekimo šviesoje, prisiminiau italų rašytojo Piero Bargellini knygos "Chiodi solari" skyrelį, pavadintą "Meilės vaisius". Jame autorius pasakoja, kaip doros įsakymai jam nuo pat mažens atrodę sauvališkai uždėti. Jiems reikia paklusti tik, norint įsigyti paklusnumą. Užaugęs vedė ir

susilaukė vaikučių, kuriuos labai mylėjo. Kad jie būtų laimingi, būtų leidęs daryti jiems net nuodėmę, jei iš skaudaus savo paties patyrimo nebūtų žinojęs, kad ji neteikia pastovios laimės. Todėl įvairiais įsakymais saugojęs juos nuo blogio ir vedęs į laimę. Nėra tokio tėvo, kurs uždėtų savo vaikams tokį įstatymą, ar pareigą, kad juos kankintų. Taip jis supratęs, kad įstatymas yra meilės vaisius.

Tėvai pagal savo supratimą uždeda vaikams įvairius įstatymus, bet jie visi yra uždedami tik dėl to, kad būtų galima pasiekti kokį nors gėrį. Bet mūsų Tėvas, kurs yra danguje, geriausiai žino, kur yra mūsų tikroji laimė, todėl Jis davė įstatymą, įrašytą mūsų prigimtyje, sąžinėje ir dviejose akmeninėse lentelėse. Šis įstatymas yra tėviškos meilės vaisius. Ir Kristus, įsikūnijusi Dievo meilė, kalbėjo: "Aš tam atėjau į pasaulį, kad jūs turėtumėte gyvenimo ir jo apščiau turėtumėte... Tai yra mano įsakymas: mylėkite vienas kitą, kaip aš jus mylėjau!"

P. Daugintis, S. J.

Kiek uolumo parodo sportininkas, rinkdamas taškus gauti premijai! Jis žino, kad lemiamos reikšmės gali turėti vienu centimetru ilgesnis šuolis, dešimtadaliu sekundės greitesnis atbėgimas. Šioje žemėje mes visi renkame taškus gauti amžinai premijai, tad jokios pastangos, jokios aukos neturėtų būti per sunkios.

Išgirskim jaunųjų lietuvių nuomonę

Kuris auklėjimo klausimas lietuviams berniukams ir mergaitėms įdomiausias? Ką jie galvoja apie Amerikos jaunimo dorovę? Kiek komikų perskaito per savaitę? Kokią profesiją daugumas keta pasirinkti? Kurie lietuviški žurnalai jų daugiausia mėgstami? Į visus šiuos ir kitus klausimus jaunieji lietuviai atsakė, užpildydami specialią anketą Čikagos – Amerikos lietuvių centro – šeštadieninėje gimnazijoje.

Kam įdomu patikrinti, ar teisingai galvoja apie mūsų mokyklinį jaunimą, 1. teperskaito klausimą, 2. teatsako į jį pats, 3. tepalygina savo atsakymą su tikrove.

1. *Vieniems mokinių maloniau draugauti su lietuviais, kitiems – su amerikiečiais berniukais ir mergaitėmis. Koks procentas mieliau bendrauja su lietuviais ir koks su amerikiečiais?*

85%	berniukų	ir	85%	mergaičių:	su	lietuviais,
5,5%	"		7,5%	"	su	amerikiečiais,
6,5%	"		7,5%	"	su	abiem.

Keletas berniukų nežino, su kuriais maloniau.

2. *Kodėl daugumai maloniau draugauti su lietuviais? Kuri iš šių priežasčių gavo daugiausia berniukų ir kuri daugiausia mergaičių balsų? a. geriau išauklėti; b. kadangi esu lietuvis; c. daugiau bendrų interesų; d. draugiškesni; f. netokie tušti, rimtesni; g. geriau mane suprantą.*

Berniukų balsų daugiausia gavo netokie tušti, rimtesni. Mergaitėms rimtumas ir gilumas mažiau imponuoja. Ta priežastis, berniukams svarbiausia, mergaitėms paskutinėje vietoje. Mergaičių balsų daugiausia gavo: *daugiau bendrų interesų.*

Keletas pavienių, bet įdomių nuomonių: "lietuviai nesididžiuoja savo turtu, mašinomis, kaip amerikiečiai" (7 kl. berniukas), "dar nespėjau suamerikonėti" (8 kl. berniukas), "kai esu pas amerikiečius, jaučiuosi atsispyrėlis" (7 kl. berniukas), "lietuvės mergaitės ne tokios pasileidusios" (7 kl. berniukas), "amerikiečiai nenusimano auklėjimo ir politikos klausimuose" (8 kl. mergaitė).

3. *Kas labiausiai lietuviuose bernikuose ir mergaitėse nepatinka, kad kai kurie maloniau draugauja su amerikiečiais?*

Patinka viskas. Mieliau draugauja, nes gyvena arti namų, turi daugiau progų susieiti, klasės draugai yra amerikiečiai ir pan. Tik porai mergaičių atrodo, kad lietuviai berniukai perdaug išdidūs.

4. *Ką mūsų jaunimas galvoja apie mišrias vedybas? Ar lietuvių jaunuolį, kuris veda amerikietę (arba lietuvaite, ištekančią už amerikiečio) reikia girti ar peikti?*

Beveik pusė atsakė: peikti. Kita pusė liepė nei girti nei peikti.

42% berniukų ir 44% mergaičių: peikti,

42% " 30% " nei girti nei peikti.

– Nereikia nei girti nei peikti, – sakė viena pusė. – Juk tai pačių vedančiųjų reikalas. Jei išimylėję ir gerai sugyvena, kam peikti? – toks buvo šitos pusės argumentas.

– Ne, – sakė kita pusė, – reikia peikti. Viena, tokie vedusieji nesugyvens. Antra, jie patys ir jų vaikų netrukus nutaus.

Keletas charakteringesnių peikusios pusės išsireiškimų: "toks jaunuolis yra lietuviybės išdavikas" (6 ir 7

kl. berniukas), "žudo savo tautą" (8 kl. berniukas), "užtenkamai dar yra lietuviško jaunimo" (5 kl. mergaitė ir 7 kl. berniukas), "todėl, kad jis ir ji išsižada lietuviybės dėl savo jausmų žmogui" (8 kl. mergaitė).

5. *Kaip dažnai tėvai pasikalba su savo vaikais apie Lietuvą ir lietuvius?*

77% berniukų ir 88% mergaičių: dažnai,		
14% "	12% "	retai,
5% "	0% "	labai retai.

Pagarba lietuviams tėvams!

6. *Kurį lietuvišką žurnalą mokiniai daugiausia skaito?*

Berniukai – "Skautų Aidą" – 22%,
Mergaitės – "Laiškus Lietuviams" ir "Skautų Aidą" – po 25%.

7. *Ką mokiniai galvoja apie Amerikos jaunimo dorovę? Kuris iš 5 atsakymų jiems atrodė teisingiausias?*

a. labai aukšta; b. aukšta; c. vidutiniška; d. žema; e. labai žema.

45% berniukų ir 44% mergaičių: vidutiniška,	
28% "	41% " žema,
15% "	8% " labai žema.

Tik keli atsakė: aukšta arba labai aukšta.

8. *Neseniai Čikagos priemiestyje buvo nužudyti trys berniukai. Tokių įvykių Amerikoje nereta. Kokia, mokinių nuomone, yra svarbiausia panašių nusikaltimų priežastis? a. blogi filmai; b. tėvų apsileidimas; c. blogi komikai; d. tėvų skyrybos; e. girtavimas; f. bažnyčios nelankymas ar dar kas kita?*

Tiek berniukai, tiek mergaitės pirmoje vietoje apkaltino tėvų apsileidimą. Berniukams antroje vietoje buvo skyrybos, trečioje – girtavimas. Mergaitėms girtavimas neatrodo toks blogas; jis nustumiamas toli į galą. Joms antroje vietoje stovi blogi filmai, trečioje – skyrybos.

9. *Ar jaunieji lietuviai jau spėjo užsikrėsti komikų skaitymu? Kuris atsakymas gavo daugiausia balsų į klausimą, kiek komikų perskaito per savaitę? a. nė vieno; b. vieną; c. keletą; d. daug. Atsargiai. Atsakymas bus kitoks negu daugelis laukia.*

Daugiausia – milžinišku procentu – atsakė: nė vieno!

60% berniukų ir 81% mergaičių: nė vieno,	
15% "	10% " vieną,
15% "	5% " keletą.

Taigi, berniukai komikais domisi daugiau negu mergaitės.

10. *Kaip dažnai pasitaiko, kad mokinių ir jų tėvų nuomonės nesutinka ir susikerta? a. dažnai; b. retai; c. labai retai; d. beveik niekad.*

Daugiausia atsakė: retai. Tačiau nemažas skaičius nesutaria dažnai.

39% berniukų ir 37% mergaičių: retai,	
13% "	28% " labai retai,
6% "	15% " beveik niekad,
36% "	20% " dažnai.

11. *Dėl kokių dalykų mokinių nuomonės daugiausia skiriasi nuo tėvų?*

Balsų daugumu tuojau pat iš atsakymų iškyla: pasilinksminimų ir draugų lankymas; namo grįžimo laikas; pinigai. Paskutinysis atsakymas ypač dominuoja mergaičių tarpe. Tik jos vietoj "pinigų" vartoja žodį "draubūžiai", kas tėveliams praktiškai reiškia tą patį.

12. *Kuris iš šių auklėjimo klausimų įdomiausias berniukams ir kuris mergaitėms? a. kaip išlikti geru lietuviu; b. mandagus elgesys; c. kaip geriau pažinti save; d. berniuko ir mergaitės draugavimas; e. kaip pažinti savo pašaukimą; i. nesutarimai su tėvais; g. kaip laimėti draugų ir daryti jiems įtakos.*

Mergaitėms: 1 kaip išlikti geru lietuviu,

2. berniuko ir mergaitės draugavimas.

- Berniukams: 1. berniuko ir mergaitės draugavimas,
2. kaip išlikti geru lietuviu.

Trečią vietą tiek berniukams, tiek mergaitėms užima: kaip laimėti draugų ir daryti jiems įtakos.

13. *Koks berniukų ir mergaičių procentas praėjusių vasarą buvo stovykloje?*

Berniukų — 72%, mergaičių — 52%. Daugumai atrodo, kad turėtų būti atvirkščiai: daugiau mergaičių, bet taip nėra.

Iš stovyklavusiųjų, kaip galima laukti, daugiausia buvo skautų stovykloje: berniukų stovyklautojų ten buvo 80%, mergaičių — 72%.

14. *Kodėl kai kurie nebuvo stovykloje? Kuri iš šių priežasčių vyrauja?*
a. nepatinka; b. vasaroja su tėvais arba kitur; c. dirbo; e. tėvai neleido, trūko pinigų; e. lankė vasaros mokyklą.

Mergaitėms: 1. vasarojo su tėvais arba kur kitur,
2. dirbo.

Berniukams: 1. dirbo,
2. vasarojo su tėvais arba kur kitur.

15. *Vienas anketos klausimas buvo: "Kuo aš galvoju būti, kai užaugsiu?" Kokios trys profesijos labiausiai traukia berniukus ir kokios mergaites?*

Berniukai: 1. Inžinierius,
2. Gydytojas,
3. Lakūnas.

Mergaitės: 1. Gydytoja,
2. Gailestingoji sesuo,
3. Chemikė.

16. *Ar bent pusė mokinių lankytų šeštadieninę gimnaziją, jei tėvai paliktų visišką laisvę jiems apsispręsti? Nepamirškime, kad eiti į mokyklą šeštadienį, kai jų draugai amerikiečiai*

yra laisvi ir daro, ką nori, nėra lengva!

Lankytų daugiau negu pusė.

65%	berniukų	ir	78%	mergaičių:	lankytų,
27%	"		16%	"	nelankytų,
8%	"		6%	"	nežino.

Ačiū Dievui, mūsų jaunųjų širdyse tėvynės meilė ir domėjimasis Lietuva dar nėra užgesę.

Išvada. Anketa praskleidė nemažą užuolaidos į jaunųjų lietuvių vidaus pasaulį ir leido pažvelgti į jų galvoseną, polinkius, problemas. Parodė taip pat, kad daugumos mūsų jaunųjų domimasi Lietuva ir sveikai žiūrima į gyvenimo ir doros klausimus. Be abejo, tai pirmoje eilėje tėvų tautinio ir religinio susipratimo vaisiai. Nemažą yra jauniesiems lietuviams davę ir šeštadieninės mokyklos pedagogai, pačių mokinių žodžiais, aukoją jaunajai kartai savo laisvalaikį ir jėgas. Tebūnie tai tėvams ir auklėtojams padrąsinimas ir toliau sąžiningai formuoti sau Viešpaties patikėtųjų tautinę ir dorovinę sąmonę.

A. Tamošaitis, S. J.

Ar negerai, kad "žvilgčioja"?

Praėjusių metų 10 numeryje rašėme apie jaunimo stovyklas ir paaiškinome, kad, kalbant apie bendras ar atskiras berniukų ir mergaičių stovyklas, gal teisingiausia bus tokia išvada: mokyklinio amžiaus vaikai (iki 10 ar 12 metų) gali stovyklauti arba bendrai arba atskirai; brendimo laikotarpio jaunimas (nuo 14 iki 18 metų) turėtų stovyklauti atskirai; vyresnieji (nuo 18 metų) galėtų stovyklauti bendrai. Tai nepatiko kai kuriems brendimo laikotarpio jaunuoliams. Brocktono moksleivių atei-

tininkų vardu viena mergaitė net parašė redakcijai laišką, kuriame stengiasi įrodinėti, kad ir šio amžiaus jaunimas turėtų stovyklauti bendrai. Aname straipsnyje buvome minėję, kad šio amžiaus jaunimas bendrose stovyklose būna labai ištižęs, neveiklus, kad berniukai nuolat žvilgčioja į mergaites, o mergaitės į berniukus. Atskirose stovyklose daugiau galima nuveikti ir rimčiau laiką praleisti. Bet toji mergaitė sako, kad negalima peikti minėto "žvilgčiojimo". Ar būtų geriau, jei berniukai žvilgčiotų į amerikietes, o mergaitės į amerikiečius? Ir čia ji primeina mišrių šeimų pavojų. Skaitant tą laišką, reikėjo trupučiuką šypsotis, kad penkiolikmečiai jau rūpinasi šeimų problemomis...

Tas rimtas šeimų problemas mes palietėme ir minėtame straipsnyje. Žinome, kad pavojus kurti mišrias šeimas yra nemažas. Šiam pavojui šiek tiek sumažinti ir patarėme ruošti bendras studentų stovyklas, kad jaunimas, kurs jau galvoja apie vedybas, galėtų bendrai pastovyklauti, susipažinti ir apsisaugoti nuo tokių pažinčių bei draugysčių, kurios veda prie mišrių santuokų. Bet jums, moksleiviai, dar per anksti "žvilgčioti" vedybų tikslais. Pagyvenkit vienus kitus metus ramiai, nes iš dabartinio jūsų "žvilgčiojimo" vis tiek nieko neišeis. Praktika labai aiškiai rodo, kad iš jūsų amžiaus "žvilgčiojimų" šeimos nesusiklijuoja. Praeis vieni kiti meteliai, o gal tik vienas kitas mėnesis, ir jau daugiau "nežvilgčiosite" į tą, dėl kurio ar kurios dabar taip širdukė plaka. Šio amžiaus palinkimai, pažintys ir draugystės labai dažnai keičiasi.

Žinau, kad jums yra maloniau drauge pastovyklauti, nes tada yra daugiau romantikos. Bet stovyklos

vadovai labai aiškiai mato, kad romantika ir darbštumas yra atvirkščiai proporcingi. Vieni su kitais susitikti, padainuoti ir pašokti galėsite įvairiuose šiam tikslui ruošiamuose parengimuose ir pasilinksminimuose. Jeigu ir stovyklos yra ruošiamos tik pasilinksminimui, tai sutinku, kad bendros stovyklos šiam tikslui geriau. Tačiau nesutinku, kad gerai daro tie, kurie vasaros stovyklas ruošia tik pasilinksminimui. Pagrindinis šių stovyklų tikslas yra visai kitas. Apie jį buvo aiškinta tame straipsnyje.

Tad nenusimink ir Tu, jaunoji sese, kuri man rašei. Tau už laišką ir atvirą pasisakymą labai dėkoju, nors ne su visomis jo mintimis sutinku. Tu ir dabar gal nenorėsi sutikti su mano siomis, bet nesijaudink: praeis vieni kiti metai, ir pamatysi, kur buvo daugiau tiesos.

Taip pat dar noriu priminti, kad, rašydamas tą straipsnį, galvojau apie tokias stovyklas ir apie tokias sąlygas, kurios konkrečiai yra ir kurias kiekvienais metais mums tenka matyti. Žinoma, jei būtų kitokios sąlygos, jei mes turėtume prityrusių vadovų, jei mes turėtume tinkamai įrengtų stovyklaviečių, jeigu stovyklų programa būtų kruopščiai išdirbta ir pritaikyta atskirai berniukams ir atskirai mergaitėms, jei dienos metu ir vieni ir kiti būtų taip užimti, kad tuščiam "žvilgčiojimui" nebūtų laiko, tai nieko blogo nebūtų, jeigu vakare visi bendrai susirinktų prie laužo ir drauge pasilinksmintų, padainuotų, pasidalintų išpūdžiais. Kol tokių reikalavimų mes negalime išpildyti, kol turime stovyklauti nepalankiose sąlygose, kol turime tik "gana gerų", bet neturime "tikrai gerų" vadovų, tai... išvada aiški.

J. Vaišnys, S. J.

“KOMIKŲ” PROBLEMA

Mūsų jaunimo tarpe, ypač mokyklinio amžiaus, yra paplitus manija skaityti aštriomis spalvomis iliustruotas amerikietiškas knygeles, vadinamas komikais.

Pereitą vasarą teko stebėti lietuvių berniukų grupę, stovyklavusią Jėzuitų vedamojoje stovykloje prie Paw Paw ežero, Mičigane. Iš pat pirmųjų stovyklos dienų buvo susidurta su komikų problema. Kai kurie mūsų jaunųjų stovyklautojų jau iš namų atsivežė ištikus komikų koplektus, kiti jų pirkdavosi, išsimainikaudavo ar skolindavosi iš draugų ir godžiai skaitydavo, pašvėsdami jiems daug gražaus savo laiko ir energijos. Stovyklos vadovybei kai kuriuos komikus uždraudus, vaikų tarpe kilo nepasitenkinimas – girdi, juose nieko blogo nėra, ir jie yra įdomūs. Bet stovyklos auklėtojai buvo neperkalbami. Visoki žudynių, ištvirkimo bei baidyklų komikai buvo plėšomi be pasigailėjimo.

Nors leistinių komikų skaičius buvo ribotas, tačiau tas neribojo susidomėjimo jais. Tai buvo ypač ryšku popietinio poilsio metu, kada stovyklautojai turėdavo apie valandą lovoje ilsėtis. Be komikų čia buvo neapsieinama. Iš vienos pusės, komikai buvo naudingi – jie padėdavo išlaikyti vaikus visą valandą lovose.

sau ramiai besiilsinčius. Bet iš kitos pusės, jie suteikdavo rūpesčio. Liūdna darydavosi, matant mūsų lietuviškąjį jaunimą stipriai pavergtą šios įtartino pobūdžio lektūros, kuri savo dvasia ir turiniu turėtų būti jam visai svetima. Dar liūdniau darydavosi, kai vaikai ranka numodavo į jiems pasiūlytą lietuvišką laikraštėlį ar knygelę. Jeigu kuris ir iškeisdavo komiką į lietuvišką knygą, tai tas būdavo daroma dažnai tik iš mandagumo. Truputį ją pavartęs, padėdavo į šalį ir vėl pasiimdavo savo pamėgtąjį komiką.

Jaunimo auklėtojai šiandien noromis nenoromis susiduria su komikų skaitymo problema. Leisti vaikams skaityti komikus ar ne? Jeigu leisti, tai kokius?

Komikų klausimas yra gana plačiai diskutuojamas amerikiečių spaudoje. Vieni juos smerkia, kiti gina (bent tuos, kurie nėra moraliniai blogi). Tiek smerkiančiųjų tiek ginančiųjų pusė yra palaikoma sąžiningų auklėtojų, gerų tėvų ir motinų. Kartais sunku nuspręsti, kieno teisybė. Žemiau duodame dvi nuomones komikų klausimu, kurių viena gina pirmąją pusę, antra antrąją. Pamatę jų argumentus *už* ir *prieš*, gal lengviau galėsime susidaryti savo nuomonę apie gana opų komikų klausimą.

Amerikiečių katalikų žurnalas "Grail" šių metų kovo mėn. numeryje įsidėjo ponios Dorothy Getlein straipsnį "A Case Against Comics", kuriame autorė griežtai pasisako prieš komikus. Ji sako, kad užtenka pastudijuoti bet kokio jaunuolių nusikaltėlio bylą, ir jau galima įsitikinti, ko komikai yra verti. Beveik kiekvienas tokių jaunuolių yra skaitęs komikus, ir kas gali pasakyti, kiek įtakos jie yra turėję, kad jie tapo net

Priešo nereikia vengti. Reikia stengtis su juo susitikti akis į akį. Nuo jo bėgdamas, kovos nelaimėsi. Norėdamas apginti savo garbę, turi vartoti tinkamus ginklus. Jei-gu pradėsi į priešą svaityti pykčio ir neapykantos strėles, jos dažniausiai atšoks ir sužeis tave patį. Bet jeigu jį paliesi meilės strėle, tai ir iš pikto vilko ar urzgiančio liūto pasidarys ramus ir švelnus avinėlis. Nuolankumas, švelnumas ir meilė nugalė kiekvieną priešą ir geriausiai apgina žmogaus garbę.

teismo baudžiami nusikaltėliai. Ne vienas iš jų yra visai nekaltas vaikelis, kurs norėjo tik "išbandyti", kaip atrodo nušauti žmogų, pabėgti iš namų, apsigyti ir pan. Komikuose kriminaliniai dalykai yra taip nušviečiami, kad vaikai pradeda į juos žiūrėti, kaip į paprastus ir net būtinus gyvenimo reiškinius, kuriuose ir jie turi teisę dalyvauti.

Yra pakankamai aišku, kad šios rūšies komikai yra blogi ir todėl vaikams neskaitytini. Bet yra komikų, kuriuos daug kas vadina "gerais". Poniai Getlein nėra jokio skirtumo tarp "gerų" ir "blogų" komikų. Visi jie yra blogi, nesvarbu, ar tai būtų kriminalinio turinio, ar literatūrinio, ar religinio, ar kokio nors kitokio. Jau pats jų viršelis yra nepatrauklus. Paviekslų spalvos yra aštrios, vaizdai biau-rūs ir pigūs. Komikų kalba nesilaiko taisyklingumo, ji neliteratūrinė ir iškraipyta. Tokia lektūra vaikams netinka. Ji iškreipia jų skonį, patrau-

kia į pigų ir lengvą auklėjimosi būdą, kuris visai neauklėja, o tik kenkia jauno charakterio išsivystymui.

Kai kas sako, kad literatūriniai komikai supažindins vaikus su klasikų raštais, tokiu būdu paskatindami juos skaityti tų raštų originalus. Šitiems poniai Getlein atsako, kad tai yra netiesa. Užuo-t norėję skaityti didžiųjų veikalų originalus, jie atsako tai daryti, pasiteisindami, kad jie juos jau skaitė.

Religinio turinio komikai irgi nėra geresni. Jeigu kam atrodo, kad jie dvasinį gyvenimą perduoda vaikams jiems prieinama forma, tai toki labai save apgauna. Religiniai komikai yra biau-rūs. Jie nedvelkia jokių grožio ir patrauklumu, bet peršte peršasi savo pigumu ir tuščiavidurišku-mu. Ar toki gali duoti vaikiu pamėgimą tikybos tiesų, kurios anaip-tol nėra nė pigios, nė tuščiavidurės?

Humoristiniai ir pasakų komikai irgi yra atmestini. Jie pripratina vaiką prie pasyvaus pasilinksminimo būdo, kuris yra visai nepageidautinas.

Trumpai tariant, anot ponios Getlein, visi komikai be išimties yra blogi ir vaikams neskaitytini. Į jų vietą vaikams reikia duoti kultūringos lektūros. Knygynuose netrūksta gražios ir vaikams pritaikytos skaitymo medžiagos, tik reikia truputį pasišventimo iš tėvų pusės ja savo vaikus aprūpinti ir padėti jiems prie jos priprasti, ir vaikams visai nerūpės nė pažvelgti į tuos biau-riuosius komikus.

Ponios Getlein straipsnis susilaukė atsakymo. To paties žurnalo birželio mėn. numeryje buvo straipsnis "A Case For Comics", kuriame ponas Marian McBride pasisakė už komikų skaitymą.

Atsakydamas poniai Getlein, jis paneigia jos tvirtinimą, kad literatūriniai komikai nepaskatina jaunimo domėtis klasine literatūra. Jeigu pradžios mokyklos mokinukas įsitikina, kad Dikensas ar Šekspyras moka gražiai sekti pasakas, tai gimnazijoje bus jam vienas malonumas su tokiu Dikensu ar Šekspyru giliau susipažinti.

Apie komikų formos nepatrauklumą, galima pasakyti, kad suaugusiam ji gal yra ir nepatraukli, bet tai nereiškia, kad ir vaikui ji turi būti tokia. Komikų forma ir dailė yra pritaikyta jauniems, jų amžiui ir subrendimui. Jeigu kam iš tėvų komikų kalba yra bloga ir paveikslėliai biaurūs, toks, sako p. McBride, turėtų save pasveikinti kaip pasiekusį subrendimo amžių, kur vaikiškoji literatūra žmogaus jau nedomina. Komikai yra pritaikyti vaikams, ir todėl nenuostabu, kad vaikai juos skaito. Šitą vaikų lektūrą galima palyginti suaugusiųjų laikraščių skaitymui, be kurio joks kultūringas žmogus šiaandien negali apsieiti. Kas subrendusiam laikraščiai, tas vaikams komikai. Ten jie gauna žinių, ten jų vaizduotė yra patenkinama, ten jie išnaudoja savo mintinį energijos perteklių.

P. McBride sutinka su p. Getlein, kad "blogieji" komikai yra blogi ir todėl vaikams turi būti draudžiami. Bet jeigu juose nėra nieko, kas galėtų pažeisti vaiko moralinį gyvenimą, tai jam atrodo nėra jokio reikalo komikus vaikams drausti. Paūgėję jie ir patys supranta, kurie yra blogi ir kurie geri. Tėvams neleidžiant skaityti nė gerųjų arba indiferentiškųjų, jie pamato, kad tai yra tik tuščias tėvų kapryzas, kurio galima ir nepaisyti. Iš čia tėvų autoritetas smunka ir pačių vaikų auklėjimas nukenčia.

Duodant vaikui gerą krikščionišką auklėjimą, nėra ko bijoti, kad komikai išvestų jį iš kelio.

Štai dvi nuomonės komikų klausimu. Jos abidvi yra padiktuotos nuširdaus tėviško jausmo padėti savo sūnums ir dukterims išsiauklėti gerais krikščionimis ir tobulais žmonėmis. Bet jų išvados yra skirtingos. Ponia Getlein iš principo komikus smerkia, nesvarbu ar jie būtų geri ar blogi. Ponas McBride juos gina, išskyrus tik tuos, kurie yra moraliniai blogi. Nors nuomonės skiriasi dėl "gerųjų", tačiau abudu sutinka dėl "blogųjų". Abiem yra pakankamai aišku, kad "blogieji" komikai vaikams yra neskaitytini ir tai dėl to, kad jie yra *moraliniai* blogi, kad jie veda vaiką į nuodėmę arba, geriausiu atveju, paruošia jo sieloje dirvą nuodėmei bei ydai augti. O tai yra prieš dorovę ir prieš Dievo bei Bažnyčios įsakymus. Šitą išvadą turi priimti ir kiekvienas jaunimo auklėtojas, ypač jeigu jis yra katalikas. Dėl duotos priežasties jis negali toleruoti moraliniai blogų komikų, bet turi jausti gyvą pareigą visokiais būdais prieš šios rūšies knygpalaikes kovoti ir tuo gelbėti mūsų jaunimą nuo moralinės katastrofos, į kurią ne vienas tokios lektūros skaitytojas yra patekęs.

Išvada apie bloguosius komikus, atrodo, yra aiški ir visiems suprantama. Bet ką daryti su "geraisiais"? Ar ir jie smerktini? Nuomonės apie "geruosius" komikus, kaip matėme, skiriasi. Ponia Getlein smerkia visus, taigi, ir "geruosius". Ponas McBride geruosius toleruoja. Turėdami prieš akis šitų dviejų tėvų argumentus už ir prieš gerųjų komikų skaitymą, padarykime šiame klausime savas išvadas.

Melozzo da Forlì (1494)

Grojas angelas.

Iš pirmo pažvelgimo galime pasakyti, kad ponios Getlein principinis nusistatymas prieš visokius komikus, net ir geruosius, atrodo truputį perdėtas. Kadangi gerieji komikai nėra moraliniai blogi, negalima jų kaip tokių tuojau smerkti. Jei jie savyje yra indiferentiški, tai jų gerumas ar blogumas priklauso nuo tikslo, kuriam jie yra panaudojami. O komikai gali būti panaudoti ir geram tikslui. Mokslo žinios, literatūra, net tikybos tiesos gali būti perduotos vaikams komikų pagalba. Šitokius iš principo atmesti, atrodo, yra neapdairu. Dėl to pono McBride nuomonė, kuri geruosius arba indiferentiškuosius toleruoja, yra priimtinesnė negu ponios Getlein. Jeigu jaunimo auklėjimas nuo jų nenukenčia ir jeigu jų

pagalba dar gero galima atsiekti, tai nėra jokio reikalo juos be išimties smerkti.

Sakau, "be išimties", nes ir tų "indiferentiškųjų" tarpa gali atsirasti tokių, kurie yra blogi. Savyje jie gali neturėti nieko, kas būtų prieš moralę, tačiau kai kuriems individams jie gali vienokiu ar kitokiu būdu pakenkti, pvz., jų charakterio ar skonio išsivystymui. Bet pravedti griežtą ribą tarp kenksmingųjų ir nekenksmingųjų, kurios turėtų visi laikytis, yra beveik neįmanoma. Kas vienam kenkia, tas kitam gali ne tik nekenkti, bet dar būti naudinga. Sprendžiant, kurie indiferentiškųjų yra vaikams neskaitytini ir kurie skaitytini, reikia atsižvelgti į individualines aplinkybes, kuriose šitie komikai yra skaitomi. Todėl galutinis nusprendimas, kuriuos komikus jaunuoliui galima duoti, kuriuos ne, priklausys tiems, kurie tiesioginiai su jais susiduria ir kurie žino visas aplinkybes, parodančias šitų komikų naudingumą ar žalingumą.

Iš čia galima suprasti, kodėl pono McBride ir ponios Getlein nuomonės apie indiferentiškųjų komikų gerumą taip radikaliai skiriasi. Jų išvados nėra principinės, bet konkrečios, priimtų atskiriems individams (šiuo atveju, jų vaikams). Jos buvo pasiektos, ne samprotaujant apie moralinę komikų vertę, bet stebint konkretų tos vertės pasireiškimą. Vieno stebėtojo nuomone, šitas pasireiškimas buvo teigiamas, kito – neigiamas. Dėl to ir atsirado dvi skirtingos, bet kartu ir teisingos, išvados.

Jeigu kalbėtume apie amerikiečių jaunimą, tai klausimą būtų galima tuo ir užbaigti, t. y., atmetant moraliniai bloguosius komikus ir paliekant indiferentiškųjų likimą pačių auklėtojų rankose. Bet mums rūpi lietuviš-

kasis jaunimas. Jam amerikietišku komikų skaitymas sudaro atskirą problemą: lietuviybės dvasios išlikimą mūsų jaunimo sieloje.

Kai kurie amerikietiški komikai tiesiog griaupte griaua tą, ką mes taip stropiai stengiamės išlaikyti ir išugdyti savo jaunučių širdyse. Įsitikinti, kad tai yra faktas, pakanka pasikalbėti su kuriuo nors lietuviuku ar lietuvaitė, be atodairos skaitančiais amerikietiškus komikus.

Štai Algiukas. Tai smagus ir mielas berniukas. Jo vardas primena mums didįjį Lietuvos kunigaigštį Algirdą arba Pietario knygos didvyrį Algimantą. Tai vardai, kurie dvelkia garbinguoju senovės lietuviškumu, sukeliančiu kiekvienam lietuviui sveiką pasididžiavimo jausmą. Iš vardo mūsų Algiukas yra tikras istorinės Lietuvos vaikas. Bet, deja, tai tik vardas. Jo siela slepia visai ką kita. Paklauskime jį apie jo vienvardžius Algirdą arba Algimantą, ir pamatysime, kad jie yra jam visai svetimi. Jeigu jis apie juos šį tą žino, tai tas žinojimas atsirūgsta nemalonios mokyklinės pamokos prisiminimu. Mūsų Algiukas nežėri jokių didvyrių garbinimo entuziazmu, kuris tokio amžiaus jaunuoliui, atrodo, yra įgimtas. Bet gal Algiuko jau toks būdas? Juk ne visi vaikai yra vienodai prisirišę prie jiems patinkamų didvyrių ir jų darbų. Anaip tol. Kalbinkime jį toliau. Paklauskime jį apie Davy Crocket, Cow Boy, Superman ar ką nors panašaus. Ar ir šie vardai nesukels jame jokio entuziazmo? Vos juos išgirdęs, Algiukas tampa visai kitas vaikas. Jis net parodo, kaip Davy Crocket šaudė indėnus ir kaip šie krito nuo jo taiklios kulkos. Algiukas ne tik marškinius, tokius kaip jo garbinamojo didvyrio, dėvi, bet ir kalba ir vaikščioja, kaip jis. Norėda-

mas ypatingu būdu savo draugą pagirti, pavadina jį visų garbingiausiuoju vardu – Davy Crocket.

Liūdna darosi, žiūrint į mūsų Algiukus, Vytukus, Kęstučius... Jų sieloje viešpatauja svetimi dievai.

Kas kaltas? Gal būt, tai ne vien komikų kaltė. Kinai, televizija, draugai irgi yra kalti. Bet ir komikai čia savo dalį įneša, ir ta dalis yra gan didelė. Savo patrauklumu ir pigiu prieinamumu jie lengvai įsiskverbia į imlią jaunuolio sielą, vis labiau ir labiau patraukdami ją savo pusėn. Šitą darbą atlieka tie komikai, kuriuos amerikiečiai pavadintų indiforentiškais arba gerais. Tai visoki amerikoniškų didvyrių aprašymai bei šiaip svetimos lietuviams dvasios komikai. Lietuviai auklėtojai, kuriems rūpi ne tik moralinis vaikų išauklėjimas, bet ir tautinės sąmonės išugdyimas, turėtų ir šituos komikus laikyti tam tikra prasme blogais ir lietuviams jaunuoliams neskaitytinais.

Bet kyla klausimas, ar šitų "gerųjų" komikų "ekskomunikavimas" bus praktiškai įmanomas. Teorijoje tai padaryti yra labai lengva, bet praktikoje beveik neįmanoma. Nejaugi prieš vėją papūsi? Vaikai prie komikų taip yra prisirišę, kad sunku ir moraliniai blogąjį jiems iš rankų atimti, o ką kalbėti apie tuos, kurie ne tik jų supratimu, bet dažnai ir jų tėvų bei auklėtojų yra laikomi gerais? Atrodo, kad kategoriškas uždraudimas neskaityti Davy Crocket ar Superman nepajėgtų atnešti norimų rezultatų. Bet lietuviškos širdies auklėtojas jaučia, kad kaip nors reikia ir šitą problemą išspręsti. Kokiu būdu?

Štai viena galimybė. Jeigu praktiškai būtų neįmanoma šitos rūšies komikus uždrausti, tai gal pavyktų šią

neigiamybę apeiti teigiamomis ir pozityviomis priemonėmis. Mums svarbu ne komikus uždrausti, bet išlaikyti sveiką lietuvišką sąmonę mūsų jaunuolių širdyse. Yra faktas, kad komikai jaunimui patinka. Šitą jų "silpnę" ne vienas auklėtojas yra išnaudojęs geriems ir aukštiems tikslams. Ar negalėtume ir mes šią galingą mokymo priemonę panaudoti savo siekimams? Jeigu negalime prieš nugalėti savais ginklais, tai atsukime į jį jo paties ginklus. Trumpai tariant, parūpinkime savo jaunimui lietuviškų komikų: išleiskime iliustruotų knygelių ir laikraštelių, panašių į amerikietiškuosius komikus, tik su tuo skirtumu, kad jų temos, kalba ir paveikslėliai būtų ne amerikietiški, bet lietuviški. Šiam reikalui Lietuvos istorija ir literatūra galėtų daug kuo pasitarnauti. Nors lietuviškaisiais komikais mes ir nepajėgtume visiškai išrauti iš mūsų berniukų ir mergaičių sielų tokio Davy Crocket garbinimo, tačiau bent

tai būtų atlikta, kad jo garbinimas žymiai sumažėtų ir šalia jo iškiltų kitų didvyrių pamėgimas, didvyrių, kurie jiems kaip lietuviams turėtų būti labai arti širdies. Lietuviškų komikų paruošimas pareikalautų naujo darbo ir jėgų iš mūsų menininkų ir rašytojų pusės. Jiems tad ir paliekame šio sumanymo iniciatyvą.

Tai viena galimybė užkirsti kelią mūsų jaunimo, skaitančio amerikietiškuosius komikus, nutautimą. Panašių galimybių būtų galima rasti ir daugiau, tačiau tai nėra šio rašinio tikslas. Mums buvo svarbu priminti lietuviškojo jaunimo auklėtojams, kad komikų skaitymas sudaro svarbią šių dienų auklėjimo problemą, į kurią reikia kreipti atitinkamą dėmesį. Jeigu komikų problema rūpi amerikiečiams, kuriems ji turi vien tik moralinį atspalvį, tai mes lietuviai, kurie šalia moralinių išskaičiavimų turime dar ir tautinius, negalime į ją žiūrėti pro pirštus.

Alg. Kezys, S. J.

Ir japoniukės mėgsta skaityti komikus'

Pasaulinio garso artistas vienuolyne

Prieš kelioliką metų minios garbin-
te garbino meksikietį Josė Mojica, ly-
rinį sopraną ir pasaulinio garso kino
artistą. Jo vardas buvo kiekvienam
filmui geriausias užtikrinimas, kad
salės bus pilnos žmonių. Kur dingo
dabar šis garsus dainininkas, dėl ko
niekas apie jį nekalba, dėl ko laik-
raščiai nerašo? Ar jis daugiau ne-
vaidina, ar nedainuoja? Ne, jis dau-
giau nevaidina. Jis ruošiasi ne iš-
vaizduotam fantazijos gyvenimui,
bet tikram gyvenimui. Jis gal ne tiek
dabar dainuoja lūpomis, kiek širdi-
mi gieda meilės giesmę Tam, kuris
jam ruošia tikrą, nesibaigiantį gyve-
nimą. Jis tapo vienuoliu pranciškonu.

Įdomu, dėl ko. Ar jis nusivylė gy-
venimu? O gal daugiau negalėjo
skinti laurų vaidybos ir dainavimo
mene, tad pasislėpė vienuolyne, ne-
galėdamas pernešti pažeminimo?
Ne! Visiškai ne dėl to. Į vienuolyną
jis įstojo, būdamas 44 metų amžiaus,
taigi, pačiame savo žydėjime. Dar
daug daug metų jis galėjo dainuoti
ir vaidinti, bet pasirinko kitą kelią.
Dėl ko? Motyvas aiškus ir paprastas:
tokį kelią jis pasirinko, palyginęs žė-
miškas vertybes su amžinosiomis.
Mat, nenorėjo išmainyti amžinybės į
akimirksnį. Suprato, kad tikrai būtų
neprotinga atsisakyti brangaus dei-
manto ir pasitenkinti beverčiu stiklo
gabaliuku,

Trumpai pažvelgsime į jo kelią,
kuriuo eidamas, pasiekė pasaulinės
garbės, tapdamas kino studijų ir ope-
ros salių garbinamu pusdieviu. Kilęs
iš pasiturinčios meksikiečių šeimos,
Josė buvo bepradedęs studijuoti
techniką, ruošdamasis inžinieriaus
laipsniui. Šalyje kilę neramumai ir
revoliucijos jo planus suardė. Tada
jis ėmėsi studijuoti tapybos meną.
Tačiau tuo metu jo galvoje jau bren-
do mintis vykti į Niujorką ir siekti
laurų dainavimo mene. Ten nuvykęs,
pirmiausia norėjo patekti į kokį nors
restoraną ar kabaretą, apie operas
galvoti dar buvo per anksti. Kartą jis
dainavo restorane, pats pritardamas
gitara. Atsitiktinai ten buvo ir vienas
Metropolitan operos dainininkas,
kurs tamsiu meksikiečiu labai susi-
domėjo. Jis nusivedė jį į operą, kad
specialistai ištirtų balsą ir muzikinius
sugebėjimus. Daug tirti nereikėjo.
Tie trumpi egzaminai pasibaigė su-
tartimi su Metropolitan opera. Čia
prasidėjo Josė Mojica laurais klotas
artisto ir dainininko kelias. Jis daina-
vo geriausiuose Amerikos, Europos,
o net ir Kinijos bei Japonijos teatruo-
se. Romoje jį pasikvietė į savo rū-
mus tuometinis Italijos karalius Vik-
toras Emanuelis III ir klausėsi įvai-
riausių itališkų arijų, nuostabiai iš-
pildomų šio jauno meksikiečio.

Hollywoode tuo metu buvo daromi pirmieji žingsniai garsinių filmų gamyboje. Šiam tikslui nebuvo galima rasti geresnio artisto už Mojica. Čia vėl prasidėjo sutartys su filmų gamybos direktoriais. Jo vardas vis labiau sklido po pasaulį, o kišenės vis storejo nuo dolerių... Turint daug pinigų, netrūko nė įvairiausių malonumų. Be to, Mojica buvo labai gražus vyras: aukštas, tamsus, garbiniuotais plaukais. Moterys alpdavo iš susižavėjimo, pamačiusios jį scenoje. Taip jis galėjo patenkinti visus savo norus, galėjo pasiekti viską, ko troško jo besiblaškanti širdis. Bet žemiški malonumai ir garbė žmogaus patenkinti negali. Jis pradėjo studijuoti visas religijas nuo budizmo ir islamizmo iki krikščionybės. Taip jis svarstė ir lygino žemiškas vertybes su dvasiškėmis. Pagaliau 1939 m. jis aiškiai pamatė, kad toji svarstyklė lėkštelė, į kurią dėjo žemiškas vertybes, iškilo aukštai, aukštai, o toji, kurioje buvo dvasiškos vertybės, savo sunkumu nusviro iki žemės. Nebuvo jokio abejojimo. Šių vertybių negalima nė lyginti. Argi jis galėjo iki šiol būti toks aklas? Kaip jis galėjo klaidžioti šunkeliais, nematydamas tikrojo kelio? Bet – geriau vėliau negu niekad. Ir jis pasuka iš klaidžių šunkelių į tiesų vieškelį, vedantį prie amžinų vertybių.

Lemiamoji jo gyvenimo valanda buvo išmušta tamsią naktį Rio de Janeiro mieste. Čia jis buvo apsistojęs viešbutyje savo profesijos reikais, o taip pat ir norėdamas atsiimti įprastų malonumų duoklę. Jau keletą metų brendo jame mintis pasukti kitu keliu, bet štai šiame viešbutyje jis pasiryžta žengti lemiamą žingsnį. Liepia tarnautojui atnešti žemėlapi. Jo akys laksto žemėlapiu po įvairias Pietų Amerikos vietas ir pagaliau

sustoja prie mažo Cuzco miestelio Andų kalnuose, Peru valstybėje. Čia buvo griežtos observacijos pranciškonų vienuolynas. Greitai skuba lėktuvu namo į Meksiką, parduoda prabangiškus savo namus bei kitus turtus ir vyksta į Cuzco, kur tikisi prasmingesnių gyvenimu atsilyginti Dievui už veltui praleistą laiką, gyvenant tik nuodėmingiems malonumams, toli nuo Dievo. Vyksta į Peru, į aukštus kalnus, toli nuo Meksikos, kad visiškai atsiskirtų nuo tų vietų, kurios jam primena nuodėmingą praeities gyvenimą, klaidžiojant apgaulingais keliais.

Praėjusiais metais jis dalyvavo Eucharistiniame Kongrese Brazilijoje. Šia proga savaitraščio "O Cruzeiro" reporteris turėjo progos su juo trumpai pasikalbėti. Štai kelios to pasikalbėjimo mintys:

- Kuris jūsų filmas geriausiai patiko?
- Niekados nebuvo patenkintas tuo, ką atlikau menui. Artistas niekad nėra savo darbu patenkintas.
- Ar kartais gal pasiilgstate savo praėjusio gyvenimo ir paliktos profesijos?
- Dėkui Dievui, niekad nesu jautęs nė šešėlio tokio ilgesio.
- Kuris šventasis jums geriausiai patinka?
- Šv. Pranciškus Asyžietis.
- Ar palaikote santykius su garsiais artistais, su kuriais teko drauge vaidinti?
- Nutrūko santykiai beveik su visais, išskiriant du ar tris.
- Ar dar susirašinėjate su Hollywoodu?
- Hollywooda jau seniai užmiršau.
- Kaip praleidžiate dieną dabartiniame savo gyvenime?

IŠPAŽINTIS – NAŠTA?

Protestantė moteris, kuri galvojo pereiti į katalikų tikėjimą, šiandien buvo blogo ūpo. Kalbant apie išpažintį, kietu tonu ji man tarė:

– Aš nesuprantu, kaip Jėzus, būdamas toks geras ir švelnus ir pats bardamas fariziejus, kad jie uždeda žmonėms nepakeliamą jungą, galėjo žmonėms užkrauti tokią sunkią našta.

– Jūs galvojate, kad išpažintis baisi našta, o ne dieviška palaima?

– Meldžiuosi ir dirbu, dirbu ir meldžiuosi.

– Koks Šv. Rašto posakis jums labiausiai patinka?

– "Žodis tapo kūnu ir gyveno tarp mūsų".

– Koks yra gražiausias jūsų kūdikystės atsiminimas?

– Pirmosios Komunijos diena ir pasiaukojimas Marijai.

– Kokia žmonių ypatybė jums labiausiai patinka?

– Kilnumas ir atvirumas.

– Ką manote bendrai apie žmoniją?

– Po Dievo aš ją labiausiai myliu.

Kartais dar ir dabar José Mojica gieda, bet ne žmonėms, o Dievui bažnyčioje. Pagrindinė jo pareiga yra rūpintis pašaukimais į kunigus. Šiam tikslui jis net sutiko vaidinti filme "El Portico de la Gloria", kuriame vaizduojamas kunigiškas pašaukimas. Suradęs tikrąjį kelią, jis nori, kad ir kiti jį pažintų ir juo pasuktų į neapgaulingą laimę.

J. Vaišnys, S. J.

– Žinoma, našta.

– Man atrodo priešingai: išpažinties įsteigimas parodo, kad Kristus buvo Dievas, permatęs žmogaus prigimtį iki pat jos gelmių, geriausiai suprantęs jo psichologiją ir mokąs pritaikyti geriausius vaistus žmogaus silpnumo ligoms gydyti. Aš manau, jūs kituose pastebėjote, gal ir pati pajutote, kad jei mes ką nors bloga padarome, jaučiame norą kam nors patikimam išsipasakoti, palengvinti širdies spaudimą, nusiraminti. Gal teko skaityti knygą "Psychology in the serves of the soul", parašytą Leslie Weatherhead (Epworth Press)? Ten aprašomas tikras įvykis, kaip viena panelė verste vertė nepažįstamą žmogų išklausti savo negero gyvenimo istoriją. "Kodėl jūs atėjote pas mane? Man atrodo, kad mes niekuomet nebuvo susitikę?" – "Ne, buvom", atsakė ana, "bet aš pagaliau privalau kam nors išsikalbėti. Aš jaučiu, kad šiuos dalykus laikiau savo širdyje net per ilgai. Jei niekam apie juos nekalbėsiu, jaučiu – mirsiu ar išeisiu iš proto."

– Istorija apie panelę gali būti teisinga. Vieną kartą ir aš girdėjau misijonierių iš Indijos pasakojant, kad pas jį ateidavę daug pagonių išpažinties, nors jis ir neduodavo jiems išrišimo. Taip sau, išsikalbėti. Bet tai dar nereiškia, kad išpažintis nėra našta.

– Jeigu pripažįstate šį natūralų palinkimą, turite bent pripažinti, kad Kristus, kuris gerai žinojo, kas yra žmoguje, įsteigė atgailos sakramentą išpažinties formoje, kad pagelbėtų mums išsivaduoti iš kaltės jungo

– rūpesčio, baimės, abejojimo, netikrumo.

– Pagal jūsų žodžius, išpažintis palengvinanti, suraminanti. Savo laiku aš gyvenau su katalike drauge.

kuri prisipažindavo, kad ji, kiekvieną kartą, kada eina išpažinties, jaučianti nemalonius šiurpulus, kad ji tampanti beveik ligonis. Ji man dar pasakė, kad ji žinanti ir daugiau katalikų, kuriems panašiai atsitinka.

— Labai gaila, kad jūsų draugė tik pasipasakojo, kaip ji jaučiasi, eidama išpažinties, bet nieko neminėjo, kaip ji jaučiasi grįždama. Aš manau, kad jūs neneigsit, jog ligoninės reikalingos ir naudingos institucijos. Bet jeigu jums reikia eiti į ligoninę sunkiai operacijai, negalima iš jūsų laukti, kad jūs džiaugtumėtės. Ligoninės svarbą ligonis gali tinkamai įvertinti, tik grįždamas iš jos pagydytas. Tas pat ir su išpažintimi. Jeigu mes nenusidėtume, ir mūsų siela netaptų ligota, tik tada išpažintį galėtume laikyti našta, nereikalingu prasiimanymu. Išpažintyje mus guodžia ir ramina ne pati išpažintis, bet jos vaisiai.

— Aš nenorėčiau, kunige, sutikti, kad nuodėmė padaro sielą ligone. Dar mažiau, kad išpažintis galėtų ją pagydyti. Jei klystu, prašau paaiškinti.

— Nuodėmė yra laisvas pasipriešinimas prieš Dievą, tam tikra revoliucija prieš jo viešpatavimą bent atskirame dalyke, jau nekalbant apie tai, kad kartu ji gali būti ir skriauda mūsų artimui. Kiekvienas sveiko proto žmogus supranta, kad tai yra labai blogas dalykas: menkučiui žmogaus protui prieštarauti amžinajai išminčiai; į bloga linkusiai jo valiai paniekinti tobulą, žmogui visuomet tik gera linkinčią. Dievo valią. O blogio smerkimą pats Dievas įdėjo į žmogaus prigimtį. Tai pasireiškia sąžinės išmetinėjimais. Dėl jų siela tampa nerami. Dėl to ją vadiname ligota.

— Aš nežinau, ar galima būtų sutikti žmonių taip šėtoniškai besielgiančių, kurie žinodami, kad nuodėmė yra tiesioginis sukilimas prieš Dievą, nusidėtų.

— Deja, taip tvirtinant, tikro perdėjimo nėra. Skirtumas tik tas, kad šėtonas jokių iliuzijų nedaro, o nusidėjėlis, kaip visi pastebime, stengiasi save pateisinti arba įsikalbėti, kad jis Dievo draugas, nors ir nesilaiko įsakymų, sakydamas: "Dievą visur galima rasti, Jis visur yra, kam man bažnyčios?" Arba tvirtina: "Aš tikiu Dievą: Jis mano širdyje". Bet tai tušti žodžiai ir tvirtinimai, be jokių argumentų. Kai jam pastebi, kad Dievą galima rasti tik, vaikščiojant įsakymų keliu, ir kad Dievas visur yra, tik ne nusidėjėlio širdy, kur viešpatuoja šėtonas, nes taip pats Viešpats mums tvirtino, žmogus tyli ir nieko neatsako. Tokie "įsitikinimai" yra tik noras atsikratyti atsakomybės. Toks žmogus yra panašus į darbininką, kuris, dėl savo tinginystės ir apsileidimo įvykus nelaimėi, verčia bėdą įrankiams. Ar jo sąžinė gali būti tikrai rami? Toks žmogus — tikras dvasios ligonis, nes jo elgesys kenkia sielai daug daugiau, negu bet kokia liga kūnui. Tokiais pasiteisinimais jis apeina, o kartu ir ardo dorovės įstatymus savyje bei silpnina dorovingumo nuovoką. Jame labai nukenčia grožio, gėrio ir tiesos supratimas.

Nusidėjėliui nėra pasiteisinimo. Arba jis per teisingą savęs sugėdinimą — išpažintį išsivaduos iš vidinės kančios, arba jis, sielos gelmėse nuolat save smerkdamas, o išviršiniai teisindamasis, visą laiką turės jausti ardumą nusikalsimo galia.

— Bet aš jus užtikrinu, kad daug žmonių, neįmančių išpažinties, džiau-

giasi ir sielos sveikata ir yra linksmi bei laimingi.

— Aš atsimenu vieną jaunuolį, užaugusį Sovietų Sąjungoje, kuris vos buvo perbėgęs į Vakarų Vokietiją dėl kažin kokios ten neištikimybės komunistams. Iš pradžios jis tvirtino, kad Rusijoje gera gyventi. Ir tuo tikrai tikėjo. Mat, dar nebuvo patyręs, kaip žmonės gyvena vakaruose. Jam buvo visą laiką kalama, kad komunistai yra pasiekę aukščiausio gerbūvio. Taip ir su tais, kurie niekad nėra buvę išpažinties. Jie negali palyginti savo taikos ir ramybės su tais, kurie priėję išpažinties. Be to, aš neginčiju, kad žmogus, ilgai ir užsispyrusiai kovojęs su sąžinės priekaištais ir ilgai įsikalbinėjęs, kad sąžinės neramumai yra tamsios liaudies prietarų liekanos, gali įgyti beveik visišką sąžinės atbukimą ir bejausmiškumą blogiui; deja, kartu ir gėriui... Bet tai negalima vadinti tikra ramybe. Tai tik trumpa, dirbtinė ramybė prieš amžinąjį nerimą...

Užbaigiant šiandieninį pasikalbėjimą, gerbiamoji ponija, dar reikia priminti, kad čia daugiau buvo svarstytas nuodėmių išpažinimas — kitiems prisipažinimas negera padarius, o pati išpažintis vos buvo paliesta. Nuodėmių išpažinimu suprantu bet kokią ir bet kam savo kalčių atidengimą. Jis, kaip minėjau, yra natūralus žmogaus polinkis, iš kurio kyla natūralus pasitenkinimas. Išpažintis, kaip įsteigtasis mūsų Viešpaties Jėzaus sakramentas, yra daug daugiau. Prie natūralaus fakto čia reikia pridėti Dievo malonės veikimą — paties Dievo įsikišimą, veikiantį į sielą — ją gydant ir raminant, guodžiant ir stiprinant.

G. S. J.

Iš filmų pasaulio

GIRL FROM THE MARSHES

Prieš keletą metų Italijoje gamintas filmas iš Marijos Goretti gyvenimo. Filmą yra įdomus tuo, kad čia vaizduojamas gyvenimas dvylikmetės herojės, kuri, gindama skaistybę, drąsiai paaukojo savo gyvybę. Jis yra įdomus ir dėl to, kad visi artistai yra ne profesionalai, bet paprasti žmonės, kilę iš tos apylinkės, kurioje gyveno Marija Goretti. Tur būt, režisoriams reikėjo daug padirbėti iki pasiekė tai, kad tų naujųjų artistų vaidybai beveik nieko negalima prikišti. Marija Goretti yra labai paprasta ir natūrali. Neblogai vaidina ir jos tėvai. Aleksandras Serenelli gal yra per daug ramus. Žinoma, kad jis buvo labai aistringas ir nedoras, bet iš jo veido sunku tai išskaityti. Labai įdomus tipas Aleksandro tėvas. Jo vaidyba vietomis gal perdėta, bet vis dėlto savo vaidmenį jis atlieka puikiai.

Filme parodyti du auklėjimo kontrastai: Marijos Goretti šeima buvo pavyzdinga, dėl to jos gyvenimas baigėsi garbinga aureole; Aleksandras užaugo be motinos, tėvas buvo labai keistas, gašlus, savimyla — toks užaugo ir jo sūnus, tapęs žmogžudžiu. Labai daug pastangų padėta, norint atvaizduoti tos apylinkės italų skurdų gyvenimą ir žmonių tamsumą. Visa tai pavyko neblogai. Atvaizduoti patį svarbiausią įvykį — Marijos nužudymą, jos kovą, Aleksandro piktus planus ir norus — gal nelabai gerai pasisekė. Bet juk tai tikrai jautrūs dalykai ir sunkūs gerai atvaizduoti. Gal dėl to žiūrovas šiek tiek jaučiasi apviltas, gal nepakanamai išryškėja heroiškas Marijos

Goretti gyvenimas ir jos kova. Gražiausias ir labiausiai jaudinantis momentas – tai mergaitės mirtis, kai ji prisimena savo žudiką ir jam atleidžia. Užmerkus jai akis, minios žmonių, atėjusių pažiūrėti jos šventos mirties, klaupiasi ir pirmą kartą pagarbina jauną šventąją. Tai yra lyg simbolis tų nesuskaitomų minių, kurios netrukus klaupsis ir garbins į altorių garbę iškeltą jauniausią Bažnyčios istorijoje kankinę.

MARCELLINO PAN Y VINO

Daugiausia filmų yra pagaminta Amerikoje, Anglijoje, Italijoje. Ispanija niekad nepasižymėjo nei filmų produkcijos gausumu nei jų kokybe. Bet štai paskutiniu metu vienu savo filmu ji atkreipė viso kinematografijos pasaulio dėmesį. Tas filmas yra pavadintas "Marcellino pan y vino" (Marcellino, duona ir vynas). Filmų festivalyje Canes mieste į šį filmą buvo atkreiptas ypatingas dėmesys ir labai išgirtas jo pagrindinis artistas šešerių metų vaikas Pablito Calvo. Tarptautinis katalikų kino biuras šį filmą visiems rekomenduoja, nes "jame išreikšta evangeliško kūdikiškumo dvasia drauge su nepaprastu švelnumu ir Kristaus meile". Madride šis filmas buvo apdovanotas aukso medaliu. Kelis mėnesius jis čia buvo sukamas, ir salės vis netuštėjo. Jis buvo premijuotas ir Berlyne, labai išgirtas Venecijoje. Visi labai vertina reto įsijautimo mažojo Pablito Calvo vaidybą.

Turinys labai paprastas. Vienuoliai pranciškonai randa prie savo vienuolyno durų naujagimį pamestinuką. Jį užaugina iki šešerių metų. Kartą berniukas kalbasi su Nukryžiuotoju ir Jam paaukoja duonos su vynu, prašydamas išklausti jo prašymą – leisti pamatyti savo motiną, kurios jis niekad nepažinojo. Kristus priima jo dovanas ir išklauso prašymo, užmigdydamas jį amžinu miegu. Šis paprastas turinys atvaizduotas labai švelniai ir poetiškai.

Siužetas yra paimtas iš José Maria Sanchez Villa. Režisūra – Ispanijos vengro Vladislovo Vajda. Režisieriaus darbas nebuvo lengvas. Tokiu paprastu filmo turiniu jis turėjo at-

vaizduoti nepaprastas dorybes: nekaltybę, tikėjimą, meilę. Jam tai pasisekė stebėtinai. Visą turinį, visą veiksmą ant savo pečių neša šešerių metų berniukas! Kitų artistų vaidmuo yra tik antraeilis. Šio berniuko nekaltos akys, švelni veido išraiška ir lieknas kūnelis primena iš lizdo iškritusį žvirbliuką ir užaugusį be motinos maisto.

Filmas yra tikras šedevras, į nuostabiai gražią harmoniją jungias žmogiškus, religinius ir artistinius elementus. Mažasis Pablito taip įsijaučia į veikala, kad jis ir Marcellino yra tas pats asmuo, jis nevaidina, bet viską pergyvena. Nuo pradžios iki galo filmas yra persunktas gražiais mistiškais ir poetiškais epizodais.

Parodoma, kaip vienuoliai prie vaiko prisiriša, kad negali skirtis ir atiduoti jį kokiai nors šeimai auginti. Jie labai rūpinasi, jam susirgus. Linksmas, kūdikiškas Marcellino gyvenimas, jo kalbos ir juokai, jo pirmas susitikimas su Nukryžiuotuoju yra niekados nepamiršamos scenos. Kaip jaudinantis yra mamos prisiminimas ir pagarba! Mamos, kurios jis niekados nematė. Jis klausia Jėzų: "Ar Tu myli savo mamą?" – "Iš visos širdies", atsako Kristus. "O aš dar labiau", prideda Marcellino. Žiūrovą jaudina motyvai, kurie jį skatina mylėti. Jo meilė tokia kūdikiška, tyra, be jokio šešėlio.

Gal būt, nedaug yra filmų, kuriuose yra pasisekę gerai atvaizduoti kunigus ar vienuolius. Visados jie atrodo arba juokingi arba labai negyvenimiški. Visai ne taip šiame filme. Čia jie visai natūralūs, žmogiški, simpatiški, įdomūs. Pastatymas labai geras. Fotografijos žavios. Marcellino vaidyba, jo nekaltas žvilgsnis ir paprastumas užburia žiūrovą ir suža-

Pablito Calvo (Marcellino).

dina sieloje kilnius tikėjimo bei meilės jausmus, panašius į to vaiko, kurs savo tikėjimu sulaukė stebuklo. Tai filmas, kurs nukelia žiūrovą į kitą pasaulį, kur viešpatauja gerumas, kilnumas ir meilė. Tikėkimės, kad greitai galėsime juo pasigėrėti ir Amerikoje bei kituose kraštuose.

HILL 24 DOESN'T ANSWER

Pirmasis Izraelio valstybėje pagamintas filmas. Siužetas paimtas iš Izraelio kovų už savo nepriklausomybę. Atvaizduoti keturi jauni izraelitai, patrijotai, paaugoję savo gyvybes už būsimą Izraelio valstybę. Tai yra lyg to žydiško patrijotizmo atspindys, kurį parodė Senajame Testamente broliai Makabiejai ir kiti išrinktosios tautos herojai.

J. Vaišnys, S. J.

MOTINA AR KŪDIKIS?

Mūsų visuomenėje yra išsigalėjusi labai klaidinga nuomonė, kad Katalikų Bažnyčia liepianti žudyti gimdančią motiną ir gelbėti kūdikį, jeigu negalima jų abiejų išgelbėti. Sakoma, kad medikų dėsnis yra: pirma motina, paskui kūdikis; Bažnyčios dėsnis esąs priešingas: pirma kūdikis, paskui motina. Tai yra tikra nesąmonė. Bažnyčia niekad os to nemokė ir nemokys. Bažnyčia neskirsto pirmos ar antros vietos nei motinai nei kūdikiui. Jai kiekvienas žmogus yra vienodai brangus, nesvarbu, ar jis būtų šimtametis senelis, ar vos gimęs, o gal dar ir negimęs, kūdikis. Ji liepia gelbėti kiekvieną žmogišką gyvybę ir griežčiausiai draudžia žudyti nekaltą žmogų, nesvarbu kokiam tikslui tai būtų daroma.

Gydytojas turi stengtis gelbėti ir motiną ir kūdikį. Jeigu jam tai nepasiseks, jeigu, jam taip besistengiant abudu gelbėti, vienas arba ir abudu žus, tai ne jo kaltė: jis darė, ką galėjo, norėdamas abudu išgelbėti. Jeigu jis norėdamas vieną išgelbėti, kitą žudyti, aiškiai nusikalstą prieš penktąjį Dievo įsakymą. Reikia pastebėti, kad dažnai į šį klausimą tėvai arba gydytojai per daug lengvapėdiškai žiūri: jeigu yra trupučiuką rizikos, jeigu motinos gyvybei gresia koks nors pavojus, tuoj žudomas kūdikis, kad būtų išgelbėta motinos gyvybė. Teisinamasi, kad iš dviejų blogybių reikia pasirinkti mažesniąją: jei žus motina, šeimai bus didesnė nelaimė negu, žuvus kūdikiui. Daugeliui atrodo, kad tai yra visiškai logiška ir savaime aišku. Bet čia yra aišku tik viena – tiesioginis kūdikio žudymas, nors ir norint išgelbėti motiną, yra sunki nuodėmė prieš penk-

tąjį Dievo įsakymą. Gal tai bus dar aiškiau iš kitos rūšies pavyzdėlio.

Štai prie didelio namo, kuriame gyvena keli šimtai žmonių, yra padėta mina. Užtenka tik ją paliesti, ir tuoj sprogs, sunaikindama namą ir užmušdama visus jame esančius gyventojus. Štai aš, būdamas kitame name ir pro langą žiūrėdamas, matau, kad prie tos minos artinasi mažas kūdikis, norėdamas su ja pažaisiti. Be abejo, už kelių sekundžių jis ją palies, mina sprogs, suplėšydama ir kūdikį ir po griuvėsiais palaidodama kelis šimtus gyvybių. Šaukti aš negaliu – kūdikis vis tiek negirdės. Bėgti ir jį sulaikyti – nėra laiko. Bet štai ant mano stalo guli revolveris. Aš galėčiau kūdikį tuoj nušauti, iki jis dar nepalietė minos. Jis žūtų, bet kas čia ypatingo? Juk jis vis tiek ir nuo minos sprogo žus. Bet, jį nušaudamas, aš išgelbėčiau kelis šimtus žmonių. Ar taip galima daryti? Ne! Tai būtų žmogžudystė, nekaltos kūdikio tiesioginis žudymas.

Manau, kad visi, gerai suprantą, kas yra žmogžudystė, su tuo sutiks. Juk ir geriausias tikslas nepateisina blogos priemonės. Negalima vieno žudyti, kad išgelbėtum kitą. Argi ne taip yra ir gimdančios motinos atveju? Lygiai taip. Žinoma, kartais gali būti įvairių labai sudėtingų atvejų, kur motina ar kūdikis žūsta, bet ten nebuvo jokio tiesioginio žudymo. Tai yra labai įvairi ir jautri kazuistika. Čia mes jos plačiau neliesime, gal kada nors vėliau apie tai daugiau parašysime. Dabar mūsų tikslas buvo tik atsakyti į tą minėtą visai nepamatotą kaltinimą Katalikų Bažnyčiai.

Redaktorius

SPAUDOS METŲ UŽDARYMO

A K T A S

Lietuvių tautą, keturias dešimtis metų kovojusi su Carinės Rusijos spauda dėl *s p a u s d i n t o* žodžio laisvės, savo kultūros istoriją yra paženklinusi jaudinančio pasiaukojimo žygiais ir didžiu dvasiniu atsparumu.

Kad mes, nūdien po svetimas šalis išblaškytieji lietuvių tautos vaikai, metai iš metų galėtume pasididžiuoti prakilniais spaudos kovotojų žygiais, kad knygnešių mirimas kankinių mirtimi stiprintų mumyse dvasinių vertybių ilgesį, Lietuvių Bendruomenės Čikagos Apygardos Kultūros Taryba, baigdama Spaudos atgavimo 50 metų sukaktuves, gegužės mėnesį šioje apygardoje skelbia SPAUDOS RĖNESIU.

Kad šviesusią spaudos kovotojų atminimas mūsų kartos pastangomis būtų giliau įprasminimas, kad anų kovotojų *d v a s i - n i s a t s p a r u m a s* būtų tęsiamas iš kartos į kartą, šiuo aktu Kultūros Taryba steigia VIENO TUKSTANČIO DOLERIŲ PREMIJĄ jaunimo grožinei literatūrai ugdyti.

Kultūros Tarybos Prezidiumas

W. Melicka

Antanas Stukas

Kun. J. Piuminis

A. Valerija

St. Damauskas

J. Bajeris
Apygardos Valdybos Pirmininkas

Čikaga, 1955m. lapkričio 20 d.

Vos tik prašvėis pavasaris, Tėvai Jėzuitai pradės statyti namus, kuriuose mūsų organizacijos galės rasti prieglaudą ir išvystyti platesnį religinį bei kultūrinį veikimą. Tokio didelio darbo jie vieni negalės atlikti, todėl labai prašoma lietuviškoji visuomenė bent maža auka prie jo prisidėti.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Ignas Šlapelis. JUOZAS PAUTIENIUS. Labai gražiai išleista ir gausiai iliustruota knyga apie dail. J. Pautieniaus kūrybą. Parašyta lietuvių ir anglų kalbomis. Išleido Liet. Knygos Klubas, 2334 So. Oakley Ave., Chicago 8, Ill.

DU GAIDELIAI. Labai gražiai dviem spalvomis iliustruotas eilėraštis vaikams. Paruošė ir išleido Toronto skautai vyčiai. Tai yra geriausias būdas užkirsti kelią svetimiems "komikams."

LITUANUS, No. 5. Anglų kalba Studentų leidžiamas biuletenis. Redaguoja: L. Sabaliūnas, I. Čepanaitė, T. Remeikis, D. J. Valančius, P. V. Vygantas. Šiame numeryje rašo: Dr. A. Šapoka, V. Kavolis, R. Šilbajoris, P. J. Nasvytis, Dr. V. Manelis. Gražiai iliustruotas lietuviškais vaizdais.

MŪSŲ ĮGALIOTINIAI UŽSIENYJE:

Rev. St. Gaidelis, S. J. 264 Miller St., North Sydney, NSW. Australia.

Rev. V. Kamaitis, St. Chad's Cheetham Hill Rd., Manchester 8, England.

Marian Fathers, 21, The Oval, Hackney Rd., London E. 2, England.

Rev. P. A. Bernatonis, OFM Cap., (16) Dieburg, Kapuzinerkloster, West Germany.

Rev. J. Dėdinas, 97, Rue de la Brabanconne, Louvain, Belgique, Europe.

Rev. J. Bružikas, S. J., Belgica 1765, Montevideo, Uruguay, S. A.

Rev. V. Mikalauskas, S. J., Avenida Paulista 2324, Sao Paulo, Brazil, S. A.

Į juos gali kreiptis vietiniai skaitytojai visais prenumeratos reikalais.